

Richtlijnen Milieu-effectrapportage

RICHTLIJNEN TEN BEHOEVE VAN HET OPSTELLEN VAN EEN
MILIEU-EFFECTRAPPORT VOOR HET DIJKVERSTERKINGSPROJECT
HAGESTEIN-EVERDINGEN

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	4
2.	PROBLEEMSTELLING EN DOEL	6
2.1	Probleemstelling	6
2.2	Beleid	6
2.3	Doelstelling en beoordelingscriteria	7
3.	TE NEMEN BESLUITEN EN TE VOLGEN PROCEDURES	8
4.	BESTAANDE SITUATIE, AUTONOME ONTWIKKELING EN VISIE OP DE ONTWIKKELING VAN HET GEBIED	10
4.1	Bestaande situatie in het plangebied	10
4.2	Autonome ontwikkeling	10
4.3	Visie op de ontwikkeling van het gebied	10
5.	VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN VARIANTEN/ALTERNATIEVEN	11
6.	BESCHRIJVING VAN DE GEVOLGEN VOOR HET MILIEU	13
6.1	Algemeen	13
6.2	Milieucompartimenten	14
7.	VERGELIJKING VAN DE ALTERNATIEVEN	16
8.	OVERZICHT VAN LEEMTEN IN KENNIS, INFORMATIE EN EVALUATIE	17
8.1	Leemten in kennis en informatie	17
8.2	Evaluatie	17
9.	VORM EN PRESENTATIE VAN HET MER	18
10.	INSPRAAK EN ADVIEZEN	19

1. INLEIDING

In 1992 werd door de Commissie Boertien haar advies over rivierdijkversterking uitgebracht. Dit advies, met daarin meer aandacht voor de waarden van landschap, natuur en cultuurhistorie (de LNC-waarden), het 'uitgekiend ontwerpen' van dijkversterkingsplannen en nieuwe afvoeren voor het bepalen van de noodzakelijke hoogte van de rivierdijken.

In haar advies werd door de commissie tevens aanbevolen om bij de besluitvorming over rivierdijkversterking de m.e.r.-procedure toe te passen.

In 1994 heeft een herziening van het Besluit Milieu-effectrapportage plaatsgevonden. Bij deze herziening werd het advies van de Commissie Boertien opgevolgd en onder andere bepaald dat ten behoeve van rivierdijkversterking een milieu-effectrapport diende te worden opgesteld.

Om deze redenen is voor de versterking van het dijkvak Hagestein-Everdingen (gelegen tussen de A27 (Vianen) en Fort Everdingen) de m.e.r.-procedure gestart.

Daartoe is door de initiatiefnemer van de dijkversterking, het hoogheemraadschap van de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden, op 4 december 1996 een startnotitie m.e.r. ingediend bij Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland. Dit college is in deze procedure het bevoegd gezag, omdat zij het m.e.r.-plichtige besluit, de goedkeuring van het dijkversterkingsplan ex artikel 7 van de Wet op de waterkering, neemt.

Fort Everdingen ligt gedeeltelijk in de provincie Zuid-Holland en gedeeltelijk in de provincie Gelderland. De waterkering door het Fort wordt thans beheerd door het Polderdistrict Tieler- en Culemborger Waarden. Voor wat betreft de versterking van deze waterkering is afgesproken dat het Polderdistrict in de (lopende) m.e.r.-procedure voor het dijkvak Beusichem-Culemborg de alternatieven voor de gehele waterkering door het fort uitwerkt.

In het MER voor dit traject zal daarop worden aangesloten.

De startnotitie heeft van 16 december 1996 tot en met 27 januari 1997 ter inzage gelegen.

Door Gedeputeerde Staten zijn in hun rol als bevoegd gezag deze richtlijnen voor het op te stellen MER vastgesteld. Daartoe is op 28 februari 1997 door de Commissie voor de Milieu-effectrapportage een advies uitgebracht. Tevens is een aantal inspraakreacties binnengekomen. Deze zijn vermeld in hoofdstuk 10.

Aan de hand van deze richtlijnen dient initiatiefnemer het MER op te stellen. Naar verwachting zullen de milieugevolgen zich met name op het gebied van de LNC-waarden bevinden. Daarom dient de meeste aandacht besteed te worden aan de LNC-waarden. Deze aspecten dienen kwalitatief, maar ook zoveel mogelijk kwantitatief te worden beschreven.

In het MER kunnen, met uitzondering van de keuzes voor deelsectie V (zie 5.1.1), de hoofdlijnen van de selectie van varianten en alternatieven en de conclusies worden overgenomen. De motivering van de selectiekeuze staat in de startnotitie uitgebreid verwoord.

2. PROBLEEMSTELLING EN DOEL

In het MER dient een beschrijving te worden gegeven van hetgeen met het voornemen wordt beoogd, tegen de achtergrond van een uitgewerkte probleemstelling.

2.1 Probleemstelling

2.1.1 Geef aan waarom voor het in de startnotitie aangegeven traject dijkversterking noodzakelijk is.

Ga hierbij in op de keuze voor en de achtergrond van de voor het traject van toepassing verklaarde veiligheidsnormen.

2.1.2 Motiveer de keuze voor het totale traject van de dijk dat in dit kader voor versterking in aanmerking komt. Geef daarbij tevens aan op welke criteria de keuze voor de verscheidene deeltrajecten is gebaseerd.

2.1.3 Werk de in de startnotitie globaal aangegeven tekortkomingen per deeltraject nader uit.

Geef daarbij een beschrijving van de volgende aspecten:

- * ondergrond en kwelwaterstromen op plaatsen waar gevaar voor piping bestaat;
- * een beschrijving van de ondergrond op plaatsen waar macrostabiliteit, al dan niet in combinatie met opdrukken (hydraulische grondbreuk) een probleem vormt;
- * de locaties waar de reosiebestendigheid van de dijktaluds onvoldoende is.

De beschrijvingen kunnen worden geïllustreerd met representatieve bodemlengteprofielen en dwarsdoorsneden.

Betrek bij de probleembeschrijving de ervaringen met de recente hoogwaters.

2.1.4 Geef de maatgevende hoogwaterstanden aan en geef eventuele andere criteria die richtinggevend zijn voor de te kiezen oplossingen. Geef op grond van nauwkeurige berekeningen in het MER aan welke consequenties deze standen hebben voor de onderscheiden deeltrajecten (bijvoorbeeld kruinhoogte en stabiliteit).

Ga in dit verband met name ook in op de achtergronden en de consequenties van de keuze voor het golfoverslagcriterium in relatie tot het advies van de Commissie Boertien en de eisen die vanuit het dijktechnisch beheer worden gesteld.

2.2 Beleid

2.2.1 Schets het huidige en in ontwikkeling zijnde landelijk, provinciaal, gemeentelijk en waterschapsbeleid inzake dijkversterking, natuur en landschap (inclusief het beleid ten aanzien van compensatie van schade aan natuur en landschap), recreatie en ruimtelijke ordening, voor zover relevant voor het dijkversterkingstraject.

Besteed hierbij in ieder geval aandacht aan de beleidlijn 'Ruimte voor de Rivier' en het onderzoeksprogramma IVR van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat.

Betrek bij deze beschouwing eveneens de studie die door het Ministerie en de provincies Zuid-Holland, Utrecht en Gelderland wordt uitgevoerd naar de mogelijkheden voor rivierkundige compensatie van buitendijkse versterkingswerken.

Geef aan welke (overige) plannen en besluiten randvoorwaardestellend zijn voor of beperkingen opleggen aan de dijkversterking (onder andere gemeentelijke besluitvorming inzake de dijkbebouwing, bestemmingsplan en streekplan).

2.2.2 Geef aan welke ruimtelijke en andere beperkingen naast de technische problematiek van de dijk zelf, gelden voor het gekozen traject en zijn directe omgeving.

2.3 Doelstelling en beoordelingscriteria

2.3.1 Geef op grond van de uit de voorgaande richtlijnen voortgekomen probleemstelling de hoofddoelstelling(en) en nevendoelstellingen of randvoorwaarden aan van de voorgenomen activiteit. Besteed daarbij ook aandacht aan de randvoorwaarden die vanuit de LNC-waarden aan de dijkversterking worden gesteld. Ga bij het ontwikkelen van de doelstellingen uit van een integrale aanpak.

3. TE NEMEN BESLUITEN EN TE VOLGEN PROCEDURES

3.1 Geef aan ten behoeve van welk(e) besluit(en) dit MER wordt opgesteld. Geef aan wie dit besluit neemt en wat de status hiervan is.

3.2 Beschrijf van alle te nemen besluiten de te volgen procedures en geef daarbij een tijdschema aan. Geef hierin duidelijk de fasering aan, alsmede de inspraakmomenten.

3.3 Geef aan welke (eventuele) andere dan in 3.1 bedoelde besluiten ~~nog~~ dienen te worden genomen alvorens het dijkversterkingsplan kan worden vastgesteld. Beschrijf de procedures die hiervoor moeten worden gevolgd. Geef tevens aan welke (eventuele) medewerking derden hier toe moeten verlenen.

4. BESTAANDE SITUATIE, AUTONOME ONTWIKKELING EN VISIE OP DE ONTWIKKELING VAN HET GEBIED

De bestaande toestand (waaronder die van het milieu) binnen en, zo nodig, in de omgeving van het dijktraject en de te verwachten autonome ontwikkeling daarvan, dienen zowel kwalitatief als kwantitatief te worden beschreven.

Beschouw per te verwachten effect een studiegebied, dat het plangebied en, zonodig, aangrenzende gebieden omvat.

De beschrijving dient zich met name te richten op de voor de visieontwikkeling van belang zijnde aspecten en die aspecten waarvan wordt voorzien dat deze door de voorgenomen activiteit en de varianten/alternatieven kunnen worden beïnvloed.

Voor wat betreft de LNC-waarden dient, naast een beschrijving, eveneens een waardering van de elementen plaats te vinden, op basis waarvan ook bij interne strijdigheid een afweging gemaakt kan worden.

De mate van detail van de beschrijving dient te worden afgestemd op de te verwachten effecten.

De omvang van het studiegebied dient te worden afgestemd op de maximale reikwijdte van de diverse effecten.

Bezie of een beschrijving op twee schaalniveaus, te weten dat van het gehele plangebied en dat van de deeltrajecten, toegevoegde waarde heeft.

4.1 Bestaande situatie in het plangebied

4.1.1 Beschrijf de bestaande situatie in het plangebied (waaronder de toestand van het milieu). Bij de beschrijving kan worden voortgebouwd op de informatie uit de startnotitie.

Bij de beschrijving dienen tevens de omliggende gebieden te worden betrokken voor zover die door de dijkversterking kunnen worden beïnvloed.

Betrek in de beschrijving met name:

- ruimtelijke situatie: de kenmerken van de inrichting van het gebied, de ontsluiting en de karakteristieke elementen alsmede het (recreatieve) gebruik, inclusief (erf)beplantingen;
- de karakteristieken van het huidige profiel, met name de relatief steile taluds en de binnendijkse bermen;
- cultuurhistorische waarden, die aanwezig zijn op of in de directe nabijheid van het dijkversterkingstraject, dan wel op enige afstand zijn gelegen, maar door de dijkversterking (kunnen) worden beïnvloed;
- bodem: geologische en geohydrologische situatie, oude bodemstructuren en bodembeschermingsgebieden;
- watersysteem: de waterhuishoudkundige situatie alsmede de oppervlaktewaterkwaliteit, de kwaliteit van het grondwater en van de waterbodems. Geef hierbij de interne samenhang aan en de samenhang met de gebiedsfuncties;
- milieubelasting van bodem, grondwater en oppervlaktewater (inclusief aanwezigheid verontreinigde bodems) en de mogelijke oorzaken hiervan, waaronder de landbouw (rundveehouderij) en aanwezigheid van onder andere ongerioleerde bebouwing, vuilstorten enzovoort.

- 4.1.2 Beschrijf de aanwezige vegetatie en (avi)fauna en de ecologische betekenis daarvan. Ga in op de betekenis van de soortenrijkdom en levensgemeenschappen op lokaal, regionaal en (inter)nationaal niveau.
Geef aan voor welke ingrepen zij kwetsbaar/gevoelig zijn.
Beschrijf het functioneren van de ecologische infrastructuur. Schenk daarbij aandacht aan knelpunten/barrières.
Besteed aandacht aan de mogelijke aanwezigheid van soorten van Glanshaverhooiland of Kamgrasweide op de dijktafsluitingen in verband met het al dan niet terugzetten van zodegrond of sparen van bovenste taluddelen.
- 4.1.3 Geef een beschrijving van de landschapstypen in de directe omgeving van het dijktraject, met bijbehorende visuele kenmerken (open en gesloten ruimten) en de cultuurhistorische en geografische elementen. Vermeld voor zover relevant archeologische vindplaatsen.
- 4.1.4 Beschrijf de totale (droge en natte) infrastructuur van het gebied, waarbij ook ingegaan wordt op de ondergrondse infrastructuur. Geef tevens de ontsluitingsroutes van het gebied aan, alsmede de daarop voorkomende verkeersdruk en de daaruit voorkomende geluidshinder.

4.2 Autonome ontwikkeling

Onder de autonome ontwikkeling wordt de ontwikkeling in het plangebied bedoeld, indien de dijkversterking niet wordt uitgevoerd. Gelet op het karakter van de voorgenomen activiteit zal de autonome ontwikkeling als referentiesituatie kunnen worden gebruikt. Bij de autonome ontwikkeling wordt rekening gehouden met de verwachte ontwikkeling in het gebied waarin het dijktraject is gelegen, met onder andere de verwachte ontwikkeling van natuur en landschap en met de gevolgen van overige plannen en maatregelen die reeds zijn vastgesteld.

Beschrijf de autonome ontwikkelingen voor de aangegeven plangebieden en studiegebieden ten aanzien van de in 4.1 genoemde aspecten. Ga daarbij tevens in op de mogelijke (na-ijlings)effecten van lopende of inmiddels voltooide activiteiten of ingrepen in de omgeving, alsmede van activiteiten/ingrepen waarvan redelijkerwijs is te voorzien dat deze nog zullen plaatsvinden.

4.3 Visie op de ontwikkeling van het gebied

In de startnotitie is reeds een visie voor het gebied ontwikkeld. Werk deze visie zonedig verder uit, waarbij de bestaande toestand en de autonome ontwikkeling, zoals in de vorenstaande richtlijnen bedoeld, wordt geconfronteerd met de problematiek, zoals die uit hoofdstuk 2 naar voren komt. Besteed daarbij aandacht aan het integrale karakter van de visie.

Werk de in de startnotitie geconstateerde knelpunten verder uit en geef de ontwerpdoelen weer, op basis waarvan de varianten/alternatieven worden ontwikkeld.

Werk in ieder geval een visie uit waarbij de nadruk wordt gelegd op het behoud, dan wel de versterking van de LNC-waarden in het gebied.

5. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN VARIANTEN/ALTERNATIEVEN

In de startnotitie staat geen concreet voorstel voor de versterking van het traject beschreven, maar worden per dijkvak een aantal mogelijke principeoplossingen geselecteerd, die daarna in relatie tot de gesignaleerde knelpunten en gelet op de ontwikkelde visie op hoofdlijnen, via een consistentietoets worden beoordeeld waarna de in dit MER verder uit te werken varianten/alternatieven worden geselecteerd. De keuze staat in de startnotitie uitgebreid verwoord. Daarom behoeven in het MER slechts de hoofdlijnen van de selectie en de conclusies te worden weergegeven.

Wel dient te worden onderzocht of de in de startnotitie geselecteerde oplossingen kunnen worden gecombineerd met een kwelscherm aan de teen van de dijk. Met betrekking tot deelsectie V dient, naast de in de startnotitie geselecteerde mogelijkheden, tevens principeoplossing 2, gecombineerd met bebouwingsscenario D. te worden uitgewerkt.

Het uitwerken van een nulalternatief is in het kader van dit project niet zinvol.

Voor zover voor de realisering van een of meer varianten rivierkundige compensatie, binnen of buiten het dijkvak, noodzakelijk is, dienen de hoofdlijnen van deze compensatie en de realiteitswaarde van de plannen te worden beschreven.

- 5.1.1 Beschrijf de hoofdlijnen en conclusies van de in de startnotitie gemaakte selectie en keuze voor de nader uit te werken varianten/alternatieven, met inachtneming van het hiervoren gestelde inzake het kwelscherm en deelsectie V.
- 5.1.2 Geef deze varianten/alternatieven weer op uitgewerkte profieltekeningen (op schaal en voorzien van maten) opdat het verschil met het bestaande profiel duidelijk wordt.
- 5.1.3 Werk de in de startnotitie genoemde varianten/alternatieven per dijkvak/het gehele tracé uit, waarbij, zonodig per dijkvak, maar in ieder geval voor het gehele traject, een meest milieuvriendelijk alternatief (m.m.a.) en een voorkeursalternatief worden uitgewerkt. Besteed hierbij aandacht aan de interne strijdigheid die binnen de LNC-waarden in deelsecties kan voorkomen. Maak duidelijk welke afweging er is gemaakt bij de samenstelling van een variant/alternatief. Werk daarbij zonodig meerdere alternatieven uit. Bij de ontwikkeling van het m.m.a. dient primair de aandacht te worden gericht op de mogelijkheden tot behoud, herstel, of versterken van de LNC-waarden. Geef hierbij aan of, door het treffen van speciale maatregelen/constructies of anderszins, de nadelige gevolgen van de vorenbedoelde afweging voor een van de LNC-waarden kunnen worden opgeheven.
Van belang hierbij is dat de ontwikkeling van varianten/alternatieven, inclusief het m.m.a., met inachtneming van de doelstellingen en veiligheidsvoorwaarden van het project dient te geschieden.

- 5.1.4 Besteed bij de ontwikkeling van varianten/alternatieven, voor zover relevant, aandacht aan de volgende aspecten:
- de bestaande functies op en in de nabijheid van de dijk, zoals bedoeld onder punt 4.1, bestaande en geplande bebouwing en kabels en leidingen en dergelijke;
 - de eisen die aan de afmeting van de dijk worden gesteld (kruinbreedte, parkeermogelijkheid en dergelijke) voor de dijk als waterkering, voor het dijkbeheer en voor de verdere gebruiksfuncties van de dijk;
 - een zo minimaal mogelijke ingreep in het dijklichaam;
 - mogelijkheden voor natuur/milieuvriendelijke oevers, ook binnendijks;
 - beperking van het ruimtebeslag van de steunbermen en eventueel het terugdringen van het gebruik ervan;
 - de mogelijkheden voor het handhaven van de bestaande beleving van het (steile) dijktaalud;
 - voorzieningen voor het instandhouden van de amfibieëntrek;
 - hergebruik van te verwijderen vegetatie en waardevolle afdekkingen;
 - de mogelijkheden om natuurwaarden te ontwikkelen door natuurtechnisch beheer en in het kader van de natuurontwikkelingsplannen in de uiterwaard (de rivier als ecologische verbindingzone), bijvoorbeeld door gebruik van materiaal voor de opbouw en afwerking (deklaag) van de dijk dat de juiste kwaliteit heeft (korrelgrootte, samenstelling) en dat ter plaatse of elders gewonnen is door het afgraven van de uiterwaarden;
 - (pleksgewijs) inrichten van vluchtroutes over de dijk en binnendijkse vluchtplaatsen voor fauna bij hoogwater;
 - geven van een visie op het beheer van de dijk, gericht op ontwikkeling van stroomdalflora en andere natuurwaarden;
 - aandacht voor een milieuvriendelijke wijze van aanleg en gebruik;
 - omvang van een plaats van eventuele rivierkundige compensatie;
 - de functie van de dijk voor recreatief en ander verkeer en de gevolgen daarvan voor de uitvoering van de dijk (kruinbreedte, wisselplaatsen, verkeersremmende maatregelen, parkeermogelijkheden). Het betreft hier met name afstemming met gemeentelijk en/of provinciaal beleid;
 - aandacht voor archeologische waarden die verstoord dreigen te worden;
 - aandacht voor behoud van cultuurhistorisch waardevolle bebouwing.
- 5.1.5 Besteed aandacht aan de vormen van inrichting en beheer die de beste mogelijkheden scheppen voor natuurontwikkeling.

6. BESCHRIJVING VAN DE GEVOLGEN VOOR HET MILIEU

6.1 Algemeen

In deze paragraaf worden richtlijnen gegeven die in algemene zin van toepassing zijn voor de beschrijving van de milieueffecten. Daarna volgen de richtlijnen die betrekking hebben op de specifieke milieuaspecten.

- 6.1.1 Bij de beschrijving van de gevolgen voor het milieu dient niet alleen aandacht te worden geschonken aan effecten van tijdelijke aard, maar vooral ook aan de permanente gevolgen. Nagegaan dient te worden in hoeverre de gevolgen (nagenoeg) onomkeerbaar zijn. De gevolgen moeten zoveel mogelijk in hun onderlinge samenhang worden beschouwd.
- 6.1.2 Maak bij de beschrijving van de gevolgen onderscheid in de voorgenomen activiteit en de varianten en/of alternatieven daarvoor. Maak voor zover relevant onderscheid in de diverse fasen, zoals aanlegfase en geplande eindsituatie.
- 6.1.3 Beschrijf de milieugevolgen van een eventueel noodzakelijke rivierkundige compensatie.
- 6.1.4 Aangegeven moet worden welke methoden of modellen zijn gebruikt en waarom. De informatiebronnen en gegevensbestanden dienen te worden vermeld. Aannamen dienen gemotiveerd te worden.
- 6.1.5 Van de resultaten dient te worden aangegeven tussen welke grenzen zij kunnen variëren als gevolg van onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en de gebruikte invoergegevens. Bij onzekerheid over het eventueel optreden van milieu-effecten moet behalve de meest waarschijnlijke ontwikkeling een bandbreedte worden aangegeven.
- 6.1.6 Een beschouwing dient te worden gewijd aan de effectiviteit van mogelijke maatregelen om negatieve gevolgen voor het milieu te beperken. Tevens moet worden aangegeven welke de gevolgen van deze maatregelen zijn op andere milieu-aspecten.
- 6.1.7 Bij de beschrijving dienen naast de negatieve ook de positieve milieueffecten te worden beschouwd. Bij die maatregelen die worden genomen om de milieudoelen te bereiken, dienen de positieve effecten zoveel mogelijk kwantitatief te worden beschreven; inclusief de termijn waarop deze 'milieuwinst' mag worden verwacht.
- 6.1.8 Besteed aandacht aan maatregelen tijdens de versterkingswerkzaamheden zelf, gericht op het voorkomen van schade aan LNC-waarden. Hierbij kan gedacht worden aan het seizoen, de duur en fasering van de werkzaamheden, voor zover van belang ter voorkoming van verstoring en aan eventuele tijdelijke voorzieningen, waaronder bouwwegen, bronbemaling, mogelijke afvoer van verontreinigd water en deskundige begeleiding van de werkzaamheden.

6.1.9 Geef aan welke compenserende maatregelen, onder andere op het vlak van de natuur, in eerste instantie binnen dit dijkvak mogelijk zijn, indien nadelige invloeden niet voldoende door mitigerende maatregelen kunnen worden weggenomen. Sluit hierbij aan op het door rijk en provincie ontwikkelde beleid ten aanzien van dit onderdeel.

6.2 Milieucompartimenten

6.2.1 Geomorfologie en bodem

Geef aan in hoeverre aardkundig waardevolle gebieden worden aangetast door vergraving (inclusief vergraving voor eventuele rivierkundige compensatie). Besteed aandacht aan de mogelijkheid voor de afdekklagen specifiek materiaal te gebruiken, dat mogelijk ter plaatse kan worden gewonnen en waarop bijzondere natuurwaarden tot ontwikkeling kunnen komen.

6.2.2 Grond- en oppervlaktewater

Beschrijf de gevolgen van de diverse varianten/alternatieven voor wat betreft de effecten nabij bebouwing en in de nabijheid van waardevolle ecosystemen. Besteed aandacht aan veranderingen in grondwaterstromingsrichtingen en kwelhoeveelheden, onder andere als gevolg van het eventueel aanbrengen van kwelschermen.

6.2.3 Flora en fauna

Bij de uitwerking van de plannen kunnen verschillende invloeden worden onderscheiden, zoals:

- ruimtebeslag, consequenties van aanpassing van taludhellingen en mogelijke uitstralingseffecten, waardoor oppervlakten van waardevolle bestaande en potentiële natuurgebieden worden verkleind, of leefgebieden van waardevolle soorten kleiner worden of versnipperd raken;
- veranderingen van oppervlakte- en grondwaterrelaties (kwalitatief en kwantitatief) door toepassing van maatregelen en hun effecten op de aanwezige natuur;
- vergroting of vermindering van barrièrewerking van de dijk voor faunapopulaties;
- gevolgen van rivierkundige compensatie en het daaraan gekoppelde beheer.

Per variant/alternatief dient voor elk van de mogelijke effecten te worden nagegaan waar deze zullen optreden en naar verwachting leiden tot een verandering van natuurwaarden/natuurontwikkelingspotenties (onder andere buitendijks).

Daarnaast dient te worden aangegeven of de aanleg tot onomkeerbare effecten kan leiden, bijvoorbeeld door ernstige verstoring of vernietiging van vegetatie.

6.2.4 Cultuurhistorische aspecten

Geef per alternatief aan welke patronen en elementen verloren gaan of worden aangetast, welke waarde zij vertegenwoordigen en wat er voor in de plaats komt. Geef eveneens aan op welke wijze cultuurhistorisch waardevolle elementen eventueel in de nieuwe situatie kunnen worden ingepast. Besteed hierbij met name ook aandacht aan de problematiek rond:

- buitendijkse bebouwing kern Everdingen;
- resten kasteel 'Everstein' (archeologie);

- inpassing fort Everdingen als onderdeel van de Nieuwe Hollandsche Waterlinie.

6.2.5 Landschappelijke aspecten

De beschrijving van de gevolgen voor dit aspect betreft met name de ruimtelijk-visuele gevolgen van de dijkversterking.

Geef per alternatief aan:

- in hoeverre de dijk herkenbaar blijft als karakteristiek landschapselement;
- in welke mate in het lengteprofiel van de dijk sprake is van continuïteit dan wel afwisseling in beleving en in hoeverre deze karakteristiek gehandhaafd moet blijven in afweging met andere waarden;
- in hoeverre in het dwarsprofiel sprake blijft van contrast tussen grootschalige openheid (buitendijks, binnendijks achterland) en kleinschalige verdichting (binnendijks achterland)

Presenteer deze gevolgen door middel van tekeningen/dwarsdoorsneden waaruit het verschil tussen de huidige en de nieuwe situatie blijkt.

6.2.6 Woon-, werk- en leefmilieu

Ga bij de beschrijving van de gevolgen voor het woon- en leefmilieu in op:

- situaties, waar de dijk in tuinen en/of belangrijk dichterbij woningen aan komt te liggen;
- wijziging van de verkeersfunctie van de dijk en de betekenis daarvan voor omwonenden (hinder en veiligheid);
- wijziging van het recreatieve gebruik van de dijk;
- gevolgen voor de bereikbaarheid van (landbouw)bedrijven en (huis)percelen.

7. VERGELIJKING VAN DE ALTERNATIEVEN

- 7.1 De verschillende alternatieven moeten ten aanzien van de milieugevolgen per milieuaspect worden vergeleken met de ontwikkeling van de bestaande toestand van het milieu zonder uitvoering van de activiteit (autonome ontwikkeling) als referentiekader (zie ook hoofdstuk 4).
De vergelijking zal naast kwalitatief zoveel mogelijk kwantitatief onderbouwd dienen te worden.
- 7.2 Geef aan welke gangbare milieukwaliteitseisen, streefwaarden en doeleinden van het milieubeleid daarbij zijn beschouwd (zie ook hoofdstukken 2 en 3).
- 7.3 Van elk van de alternatieven dient te worden aangegeven in welke mate deze kunnen bijdragen aan de realisering van de geformuleerde doelstellingen. De doelen zullen daarom zoveel mogelijk gekwantificeerd moeten worden (zie ook hoofdstuk 2).
- 7.4 Geef een vergelijkende beschouwing over de positieve en negatieve milieugevolgen van ieder alternatief. Welke milieuknelpunten worden opgelost en welke nieuwe knelpunten ontstaan?
- 7.5 Geef aan in welke mate de alternatieven een bijdrage leveren aan het realiseren van het natuur- en milieubeleid.
- 7.6 Geef een voorkeursvolgorde van de alternatieven per milieuaspect.
- 7.7 Geef aan, aan welk van de uitgewerkte alternatieven initiatiefnemer uiteindelijk de voorkeur geeft. Indien dit alternatief afwijkt van het m.m.a. dient dit te worden gemotiveerd.

8. OVERZICHT VAN LEEMTEN IN KENNIS, INFORMATIE EN EVALUATIE

8.1 Leemten in kennis en informatie

Het MER moet aangeven welke leemten in kennis en informatie zijn blijven bestaan en welke betekenis daaraan mag worden gehecht voor de besluitvorming. Informatie die voor de besluitvorming essentieel is mag niet in dit overzicht aangegeven worden, maar moet in het MER worden opgenomen. Dit soort informatie zal met prioriteit geïdentificeerd moeten worden.

Met betrekking tot leemten in kennis en informatie dienen vermeld te worden:

- onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en in gebruikte invoergegevens, voor zover deze betrekking hebben op de voor de milieugevolgen meest relevante parameters;
- andere kwalitatieve en kwantitatieve onzekerheden op korte en lange termijn;
- gebrek aan bruikbare voorspellingsmethoden;
- korte termijn te verwachten nieuwe ontwikkelingen binnen de landinrichting.

Gemotiveerd dient te worden waarom de opgesomde leemten en onzekerheden (zijn blijven) bestaan.

8.2 Evaluatie

In het MER dient als onderdeel van de voorgenomen activiteit een aanzet te worden gegeven voor een evaluatie- en monitoringsprogramma. Beschreven dient te worden wie dit zal gaan uitvoeren en hoe zal worden gereageerd (maatregelen) als aan bepaalde milieuvanvoorwaarden en milieukwaliteitseisen niet kan worden voldaan of als de effecten groter blijken te zijn dan in het MER voorspeld. Evaluatie kan een bijdrage leveren aan de invulling van leemten in kennis. Tevens kan in dit kader worden gezien of externe ontwikkelingen aanleiding kunnen geven de plannen bij te stellen of te herzien.

In verband met de uitvoering van de (wettelijk verplichte) evaluatieprocedure is het van groot belang dat de nulsituatie, de autonome ontwikkeling en de milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven in kwantitatieve (toetsbare) termen zijn weergegeven.

9. VORM EN PRESENTATIE VAN HET MER

- 9.1 Aan de hand van het MER dient een objectieve afweging van de milieuaspecten in het kader van de besluitvorming te kunnen plaatsvinden. Voor alle betrokkenen dienen de gevolgen voor het milieu inzichtelijk te zijn. De wenselijkheid, de doelen en de milieugevolgen van de voorgenomen activiteit dienen dan ook kernachtig te worden behandeld.
- 9.2 Keuze-elementen (criteria en uitgangspunten), die bepalend zijn geweest bij de opstelling ervan, moeten duidelijk naar voren worden gebracht.
- 9.3 Het MER moet voorzien zijn van een samenvatting die representatief is voor de inhoud. De samenvatting moet bondig en voor een algemeen publiek leesbaar zijn.
- 9.4 Maak bij de beschrijvingen zoveel mogelijk gebruik van duidelijke kaarten (kleuren) en tabellen.
- 9.5 Hanteer eenduidige definities, afkortingen en begrippen en vermeld bronnen. Het MER moet voorzien zijn van een verklarende begrippenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst. Deze lijsten, alsmede onderbouwende achtergrondinformatie kunnen in bijlagen behorende tot het MER worden opgenomen.
- 9.6 Voor een overzichtelijke uitwerking van de richtlijnen kan met de hoofdstukken-indeling van het MER worden aangesloten op de in deze richtlijnen gehanteerde indeling.
- 9.7 Indien wordt afgeweken van bepaalde richtlijnen dient dit te worden gemotiveerd.

10. INSPRAAK EN ADVIEZEN

Naar aanleiding van de startnotitie zijn de volgende reacties ingekomen:

- 1) **Advies voor richtlijnen van de Commissie voor de Milieu-effectrapportage**
Dit advies is in de richtlijnen verwerkt.
- 2) **Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek**
De Rijksdienst vraagt aandacht voor bewoningssporen uit de late middeleeuwen en de restanten van kasteel 'Everstein'. Zie richtlijnen 5.1.4 en 6.2.4.
- 3) **Drs. Chr. Will**
In de reactie wordt gevraagd om specifieke aandacht voor deelsectie V. Verzocht wordt deze deelsectie nog nader op te delen. Bij de in de startnotitie genoemde kansrijke oplossingen worden enkele kanttekeningen geplaatst.
In de richtlijnen wordt speciaal aandacht gevraagd voor deelsectie V en onderzoek naar extra principe-plossingen gevraagd. Het voorschrijven van een nadere onderverdeling van deze sectie is niet zinvol, omdat de initiatiefnemer bij het zoeken naar een goede oplossing zonodig zelf een onderverdeling kan maken.
- 4) **M.G. Jansen en M.W. Rinzema**
Ook in deze reactie wordt aandacht gevraagd voor deelsectie V. Verzocht wordt in de berekeningsmethodiek van de dijktafelhoogten de aanwezige bebouwing op te nemen. Voorts wordt gepleit voor het opnemen van de mogelijkheid tot herbouw van de buitendijkse bebouwing en het aanpassen van de volgorde van de kansrijke varianten voor deelsectie V.
In 2.1.1 wordt gevraagd de achtergrond van de van toepassing verklaarde veiligheidsnormen aan te geven. De volgorde van de uit te werken kansrijke varianten is niet bepalend voor de uiteindelijke keuze. Zie verder 3.
- 5) **K. van Buitenen**
Reactie betreft een van de woningen (Lekdijk 38) met 'karakteristieke uitstraling' nabij voormalig kasteel Everstein (deelsectie V). De reactie spreekt een voorkeur uit voor een oplossing met een ringdijk achter het huis boven een herbouw op niveau ter plaatse.
Zie punt 3.
- 6) **Drs. J.C. van Gilst**
Ook deze reactie heeft betrekking op Lekdijk 40, eveneens een woning met een 'karakteristieke uitstraling'. De reactie geeft aan dat een oplossing met een binnendijkse verhoging van het dijklichaam de 'karakteristieke uitstraling' verloren doet gaan.
Zie punt 3.

7) Actiegroep Lekzicht BV

De actiegroep wijst op de reeds geruime tijd bestaande problemen met de aanwezigheid van het bedrijf. Gewezen wordt op de gevoerde procedures tegen de door de gemeente verleende milieuvergunningen en door het bedrijf veroorzaakte overlast.

Verzocht wordt om een principe-oplossing waarmee verplaatsing van het bedrijf kan worden bereikt.

Dijkversterking is niet bedoeld om verplaatsing van milieuhygiënisch hinderlijke bedrijven te bewerkstelligen. Daarvoor is ander instrumentarium voorhanden. Indien binnen de randvoorwaarden voor de dijkversterking een mogelijkheid tot verplaatsing aanwezig is, kan de initiatiefnemer eventueel de mogelijkheid daartoe bezien.

Na de periode van terinzagelegging is nog door verschillende belanghebbenden gereageerd, mede naar aanleiding van informatiebijeenkomsten van het hoogheemraadschap. In deze reacties worden uit te werken varianten/alternatieven becommentarieerd of afgewezen.

Naar aanleiding van deze richtlijnen wordt het MER opgesteld. Door de initiatiefnemer zullen de effecten van de verschillende varianten en alternatieven worden uitgewerkt, waarna in het dijkversterkingsplan een keuze zal worden gemaakt. In het kader van de inspraak op het ontwerp-dijkversterkingsplan kunnen belanghebbenden hun reactie op de keuzes van het hoogheemraadschap naar voren brengen. Deze reacties zijn bij de richtlijnen niet aan de orde.

HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

Het Hoogheemraadschap van de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden heeft het voornemen om voor het traject tussen Hagestein en Everdingen van de Lekdijk een dijkverbeteringsplan te ontwikkelen. Het traject is ongeveer 6,8 kilometer lang. Over nagenoeg de hele lengte van het traject moet de dijk verhoogd worden. Verder is plaatselijk onvoldoende kwallengte aanwezig en is de dijk plaatselijk onvoldoende stabiel.

Naar de mening van de Commissie voor de milieu-effectrapportage (m.e.r) verdienen de volgende punten extra aandacht in het milieu-effectrapport (MER):

De Commissie is van mening dat de in de startnotitie gepresenteerde **visie** een goede aanzet is voor de in het MER uit te werken principe-oplossingen. Zij benadrukt dat bij deze uitwerking moet worden vastgehouden aan de integrale benadering die wordt voorgestaan met een visie op de dijkverbetering.

De Commissie adviseert om te onderzoeken of de geselecteerde **principe-oplossingen** gecombineerd kunnen worden met een kwelscherm aan de teen van de dijk. Uit de *Appendix technische aspecten en varianten* blijkt namelijk, dat plaatselijk de samendrukbare lagen onder de dijk doorsneden worden door met zand opgevulde fossiele riviergeulen. In deze situatie is het te overwegen om de oplossing voor de dijkversterking te zoeken in het beperken van de waterspanningen door middel van een kwelscherm aan de teen van de dijk eventueel in combinatie met andere oplossingen. Hierdoor kunnen voorzieningen ten aanzien van piping en binnendijkse stabiliteit aanzienlijk beperkt worden.

In de startnotitie zijn op basis van de inperking van de principe-oplossingen en de visie per deelsectie de kansrijke **varianten** geselecteerd. De Commissie is van mening dat de gemaakte keuzen methodisch juist en voldoende onderbouwd zijn met uitzondering van deelsectie 5. De voor dit deel geselecteerde kansrijke varianten zijn allen in een of meer opzichten strijdig met de visie. Alleen als principe-oplossing 2 wordt gecombineerd met bebouwingsscenario D past deze binnen de visie. De Commissie is daarom van mening dat met name deze oplossing nadere aandacht verdient.

De in de startnotitie beschreven manier om te komen tot een **meest milieuvriendelijke alternatief** (mma) is een vrij 'passieve' aanpak. De Commissie adviseert bij het ontwikkelen van het mma een 'actieve' aanpak te volgen. Hiermee wordt bedoeld, dat toepassing van de beste bestaande mogelijkheden voor milieubescherming en -verbetering bij de ontwikkeling van dit alternatief als uitgangspunt wordt genomen.

ksdienst voor het
dheidkundig
demonderzoek

Kerkstraat 1
3811 CV Amersfoort
Telefoon 033-463 4233
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort

ROIB

amer
brief
lerwerp

Bpl 96.274/RvH
kennisgeving 10 december
inspraak m.e.r.
Dijkversterking
Hagestein-Everdingen

Gedeputeerde Staten van Zuid-
Holland
Postbus 90602
2509 LP Den Haag

Amersfoort, 15 januari 1997

Geacht college,

Met verwijzing naar de gestarte m.e.r.-procedure
'Dijkversterking Hagestein-Everdingen' doe ik u deze
inspraakreactie toekomen.

In het traject van de voorgenomen dijkversterking Hagestein-
Everdingen bevindt zich volgens de Archeologische
Monumentenkaart Zuid-Holland (versie okt. 1994) een terrein van
hoge archeologische waarde.

Het betreft sporen van bewoning uit de late middeleeuwen en
resten van het kasteel 'Everstein'. Het terrein ligt pal ten
westen van Everdingen en draagt code 38F-33. Voor de
volledigheid is hierbij een kopie van de kaart en de catalogus
gevoegd.

Gezien de doelstelling van de dijkversterking vraag ik u nader
(te laten) onderzoeken hoe het belang van de archeologische
monumentenzorg het beste kan worden gediend.

Hoogachtend

R.M. van Heeringen
(provinciaal archeoloog
Zuid-Holland van rijkswege)

Prov. Bestuur van Zuid-Holland Dienst Water en Milieu	
Ingekomen op 16 JAN. 1997	Reg. nr. DwM/32306
Klass.nr.	Zaak nr. 130248
Afd. Bur. apc/107	Stap.nr. 01
Te erenbestuur.	130250

lagen

- CMA-nr.: **38F-029** Coördinaten: 133.20/443.28 Kaartblad: 38F (zuid)

Gemeente: Vianen
 Plaats: Polder Bloemendaal; Het Verlaat
 Toponiem:

Beschrijving: 1) sporen van bewoning; 2) resten van een kapel
 Datering: 1) vroege middeleeuwen en late middeleeuwen; 2) late middeleeuwen

Waardebepaling: wetenschappelijk, cultuurlandschappelijk, zichtbaar
 kwaliteit: onbekend; zeldzaamheid: redelijk; contextwaarde: onbekend

Huidige bescherming:
 Beschermingsadvies: te beschermen door middel van planologie en/of monumentenverordening

- CMA-nr.: **38F-033** Coördinaten: 139.00/442.04 Kaartblad: 38F (zuid)

Gemeente: Vianen
 Plaats: Everdingen
 Toponiem: Lekdijk

Beschrijving: 1) sporen van bewoning; 2) resten van het kasteel "Everstein"
 Datering: 1) late middeleeuwen en nieuwe tijd; 2) late middeleeuwen en nieuwe tijd

Waardebepaling: wetenschappelijk
 kwaliteit: onbekend; zeldzaamheid: onbekend; contextwaarde: onbekend

Huidige bescherming:
 Beschermingsadvies: te beschermen door middel van planologie en/of monumentenverordening

- CMA-nr.: **38F-038** Coördinaten: 136.73/444.06 Kaartblad: 38F (noord)

Gemeente: Vianen
 Plaats: Hagestein
 Toponiem: Hoevenweg; Ridderoord

Beschrijving: huisterp
 Datering: late middeleeuwen

Waardebepaling: wetenschappelijk
 kwaliteit: onbekend; zeldzaamheid: onbekend; contextwaarde: onbekend

Huidige bescherming:
 Beschermingsadvies: te beschermen door middel van planologie en/of monumentenverordening

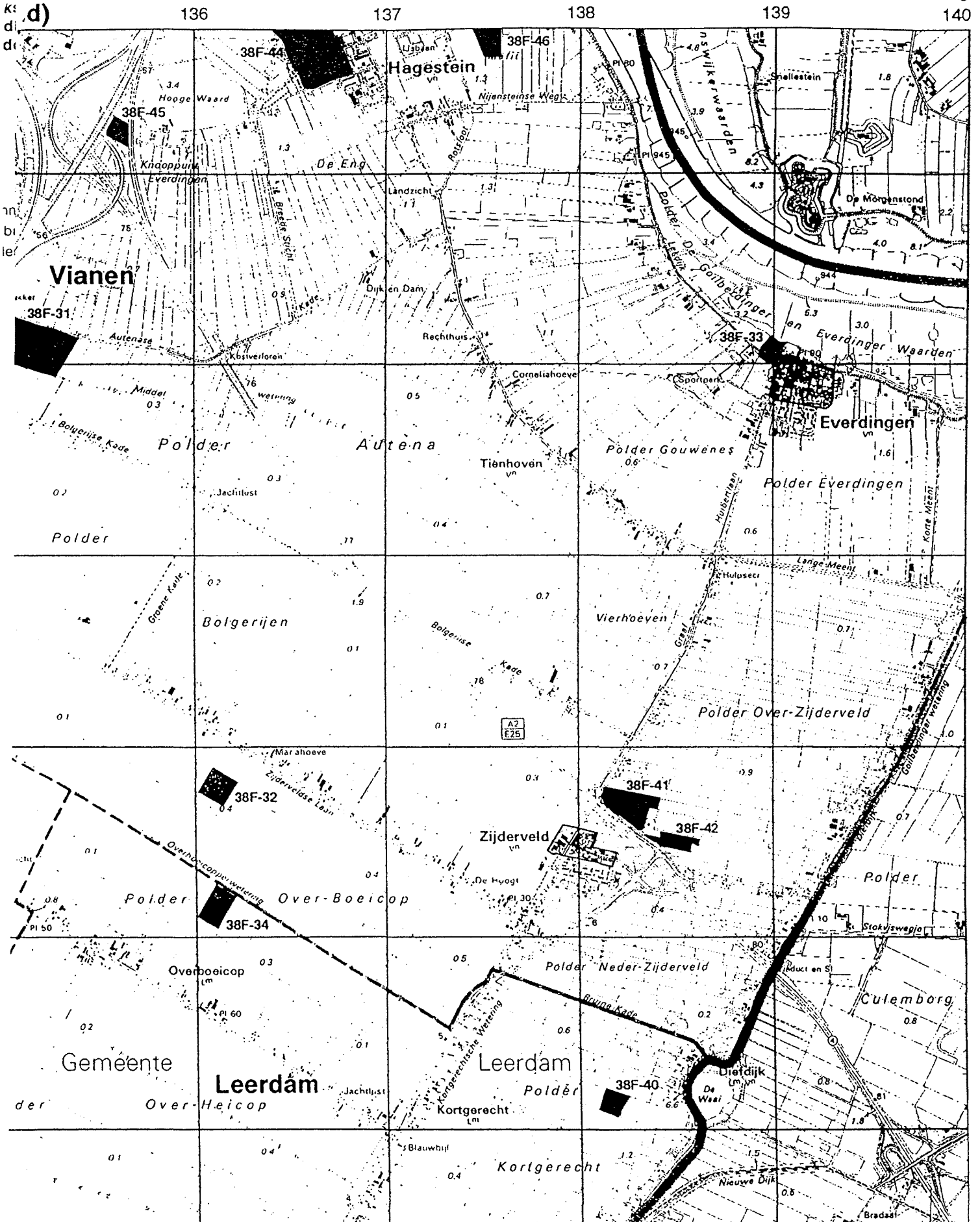
- CMA-nr.: **38F-044** Coördinaten: 136.57/443.80 Kaartblad: 38F (noord)

Gemeente: Vianen
 Plaats: Hagestein
 Toponiem: Groote Hagen; Hagestein

Beschrijving: resten van de stad Hagestein
 Datering: late middeleeuwen

Waardebepaling: wetenschappelijk, cultuurhistorisch, zichtbaar
 kwaliteit: onbekend; zeldzaamheid: hoog; contextwaarde: hoog

Huidige bescherming:
 Beschermingsadvies: te beschermen door middel van planologie en/of monumentenverordening

la

Gemeentegrens
 Provinciegrens

	38Fn
38Ez	38Fz
38Gn	38Hn

Aan het College van
Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland
Postbus 90602
2509 LP 's-GRAVENHAGE

Everdingen, 20 januari 1997

Betreft: Reactie Startnotitie Dijkversterking Hagestein-Everdingen 1996

Prov. Bestuur van Zuid-Holland Dienst Water en Milieu	
Ingekomen dd. 22 JAN. 1997	Reg. nr. DWM 132539
Klass.nr.	Zaak nr. 130240
Afd. Bur. Afd. 107	Stapnr. 01
Projectnr.	1e stapstuknr. 130250

Geacht College,

Graag wil ik reageren op de voorgenomen activiteiten en alternatieven betreffende de dijkversterking van deelsectie V betreffende het dorp Everdingen (dp 88+ 130 m tot dp 91+ 90 m).

Op pagina 49 van de Startnotitie gaat de eerste voorkeur uit naar

- een uitgekiende oplossing (principe-oplossingen 1,12 en 13).

De volgende mogelijkheden worden ook kansrijk geacht:

- buitendijkse verlegging, ofwel een ringdijk, grenzend aan panden (princip-oplossing 7)
- vierkante verzwaring naar buiten, waarbij de buitendijkse woningen worden afgebroken

Mijns inziens is het traject van deelsectie V zo verschillend van aard dat bij het zoeken naar oplossingen het traject in verschillende sub-delen opgedeeld zou moeten worden. De huidige formulering van de voorgenomen activiteiten en alternatieven binnen deelsectie V is daarentegen weinig gedetailleerd omschreven. Welke oplossingen voor welke specifieke plaatsen de meest geschikte zijn, wordt niet duidelijk aangegeven.

Immers binnen deze deelsectie kan bijvoorbeeld een binnendijkse verzwaring plaatsvinden van dijkpaal 88 tot vlak voor de scherpe bocht naar links bij het voormalig café De Zwaan. In het dijklichaam liggen hier buitendijks twee karakteristieke dijkwoningen.

- Het volgende stuk betreft de dubbelzijdige bebouwing van de Lekdijk tussen de Graaf Huibertlaan en de Bingse Boogaard. Voor dit deel zijn inderdaad de drie genoemde uitgekiende oplossingen mogelijk.

- Op het volgende stuk, vanaf cafetaria De Dijk tot Lekdijk nr. 2, bevinden zich alleen woningen buitendijks. Hier zou ook gedacht kunnen worden aan een versterking binnendijks in plaats van een uitgekiende oplossing.

- Vervolgens wil ik wijzen op het laatste deel van het traject na de bebouwing buitendijks, waar zich een prachtig nat natuurgebied bevindt, met natuurhistorische waarden

Graag wil ik nog enkele kanttekeningen plaatsen bij de drie in de Startnotitie genoemde kansrijke oplossingen.

Ten eerste wat betreft de uitgekiende oplossingen die m.i. alleen bij de dubbele bebouwing plaats zouden kunnen vinden. Gezien de slechte ervaringen van onze gemeente-genoten aan de Lekdijk van de Buitenstad in Vianen, wil ik opmerken dat wanneer gekozen wordt voor een uitgekiende oplossing deze werkzaamheden niet per definitie aan de laagste inschrijvende aannemer worden toebedeeld, maar dat daar duidelijke kwaliteits-eisen worden gesteld aan de apparatuur en

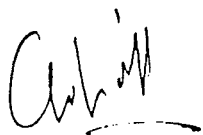
ervaring bij de uitvoering van dergelijke werkzaamheden. Bijvoorbeeld de zogenaamde 'Silent Piler' methode waarbij trillingen tot een minimum beperkt blijven. Bovendien wil ik als voorwaarde stellen dat bij een dergelijke methode de bouwkundige staat van de woningen door onafhankelijke deskundigen geheel worden geïnventariseerd. Dat voor, tijdens en na de werkzaamheden metingen worden verricht en dat de mogelijke schadelijke gevolgen zo spoedig mogelijk deskundig worden hersteld en dat ook op termijn, na 15 jaar mogelijke nadelige gevolgen volledig worden vergoed. Dit laatste in verband met mogelijke grondzettingen door veranderingen in grondwaterstanden. Dit kan namelijk gevolgen hebben voor zowel de binnen- als buitendijkse bebouwing.

Met betrekking tot de tweede oplossing, waarbij gedacht wordt aan een ringdijk, wil ik opmerken dat hierbij veel natuurhistorische waarden verloren zullen gaan. De eeuwenoude, brede Kilsloot grenzend aan de tuinen zal verdwijnen. Het karakteristieke gebied van de uiterwaard met natuurgebiedjes aan de voet van de dijk, de rietlandjes en wilgenbosjes, vooral ten oosten van het dorp zullen definitief verloren zijn. Het prachtige uitzicht op de uiterwaard en de rivier vanuit de buitendijkse woningen en bijbehorende tuinen zal teloor gaan. Het zicht vanaf de dijk in het dorp op de rivier zal door een hoge ringdijk verdwijnen (zie de oplossing bij Gameren). Bovendien kan toch moeilijk beweerd worden dat met twee dicht op elkaar, parallel lopende dijken, het typische Hollandse rivierdijkenlandschap gehandhaafd blijft. Eén zomer- één winterdijk lijken mij voldoende. Het esthetisch aanzien van het dorp en het rivierlandschap zal door deze oplossing danig worden aangetast.

Gezien de in Nederland tegenwoordig nog zo zeldzame, karakteristieke dubbele dijkbebouwing die hier deels terug gaat tot de 18de eeuw, ben ik geen voorstander van afbraak. Mocht er toch gekozen worden om de buitendijkse woningen af te breken dan wil ik er voor pleiten om deze typische bebouwing van cultuur-historische waarde in aangepaste stijl weer op te bouwen op dezelfde plaats en voor dezelfde bewoners, waarbij specifieke door de overheid gestelde eisen, als bijvoorbeeld een aangepaste fundering, voor rekening behoren te komen voor de veroorzakers van deze noodoplossing tot behoud van het cultuur-historisch landschap. Buitendijkse nieuwbouw zal, anders dan bij 'normale' nieuwbouw, extra kosten veroorzaken die voor de bewoners nooit op te brengen zal zijn. De 'buitendijkers' zijn zeer gehecht aan het magnifieke verre uitzicht op de uiterwaard en de rivier, en aan de bijzondere woonplek in dit landschap en in de dorpskern aan de dijk. Wij zijn niet dermate vermogend dat wij kunnen voldoen aan het opbrengen van de extra kosten als gevolg van de facilitaire eisen die de overheidsinstanties stellen bij herbouw.

In de hoop dat u serieuze nota neemt van mijn reactie en altijd tot discussie bereid,

Hoogachtend,

Drs. Chr. Will
Lekdijk 24-26
4121 KJ Everdingen
tel. 0347-352092

c.c. Projectgroep

Aan het College van
Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland
Postbus 90602
2509 LP 's-Gravenhage

Everdingen, 10 april 1997

Betreft: Reactie info-avond Dijkversterking dorpskern Everdingen

Prov. Bestuur van Zuid-Holland	
Dienst Water en Rijkswaterstaat	
Ingekomen op 10 APR. 1997 136741	
130248	
Aiz. Bur.	Staan.
abc 0167	01
Projectnr.	1e stapstuknr.
	130250

Geacht College,

Naar aanleiding van de informatie-avond van 19 maart j.l., georganiseerd door het Hoogheemraadschap van de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden en de Grontmij, wil ik nogmaals reageren op de mogelijke varianten van dijkversterking van de Lekdijk in de kern van het dorp Everdingen.

Wij waren verheugd, en tevens verrast door de meer gedetailleerde uitwerking van de drie varianten zoals voorgesteld in de Startnotitie, te weten:

- 1. een technische constructie in de bestaande dijk
- 2. omlegging van de bestaande dijk, ofwel een ringdijk
- 3. afbraak en herbouw van de buitendijkse woningen

Graag maak ik nog wat aanvullende opmerkingen bij deze drie hoofdoplossingen en wil ik mijn persoonlijke voorkeur benadrukken.

ad 1. Historisch gezien is (bijna) altijd van de bestaande dijk uitgegaan bij de noodzakelijke verhogingen van de dijk (m.u.v. dijkdoorbraken waarbij een wiel ontstond). Ondanks alle overlast heeft de versterking van de bestaande dijk met behulp van optimale technische middelen mijn grote voorkeur, omdat:

1. daarbij de bestaande karakteristieke, historisch gegroeide bebouwing gehandhaafd blijft.
2. het landschap van de uiterwaard met zijn milieu waarden niet wordt aangetast;
3. de visuele kwaliteit van het rivierenlandschap en het dorpsgezicht optimaal blijft.

Mijn enige voorbehoud is dat de techniek voor het inbrengen van de damwanden volgens de nieuwste inzichten en met grote zorgvuldigheid wordt toegepast. Mijn omzwervingen per motorfiets over de onlangs nieuw aangelegde en in ontwikkeling zijnde dijken langs de Rijn, de Lek, de Waal en de Merwede hebben mij tot deze voorkeurskeuze doen besluiten. Gesprekken met bewoners in Woudrichem, Sleeuwijk, Dalem en Vuren hebben mij overtuigd dat het hydraulisch inbrengen van de damwanden met de juiste techniek onmerkbaar zonder problemen kan gebeuren (zie bijlage); dit i.t.t. wat in Vianen-Buitenstad is aangericht door gebruikmaking van verouderde technieken waarbij bovendien vele technische en communicatieve fouten zijn gemaakt. Positief vind ik bovendien dat n.a.v. een brief van mijn buurman de dijktafelhoogte in de dorpskern opnieuw aan berekeningen onderhevig is geweest en dat de uitkomst is dat de dijkkruin hier geen 60 cm, maar hooguit 10 cm hoger komt te liggen.

ad 2. Afgezien van het feit dat het winterbed van de rivier bij de aanleg van een ringdijk kleiner wordt, tast zo'n nieuwe dijk in de uiterwaard ook de ruimtelijke kwaliteit van het landschap enorm aan. Vanaf de rivier en van de zomerdijk, waar nogal eens gewandeld wordt, is het dorp als zodanig niet meer zichtbaar. Dit geldt ook voor de idyllische aanblik van het rivierdorpje bij het aanrijden over de Lekdijk komende vanaf Vianen/Hagestein; een hoge rechte 'geluidswal' omsluit de dorpskern. In de dorpskern zelf, staande op de huidige Lekdijk, die bijna een meter lager ligt dan de nieuwe ringdijk, is de rivier vanuit de dorpskern niet meer zichtbaar! Simulatieproeven

van ondergetekende hebben dit aangetoond. In Gameren is dit bijvoorbeeld ook het geval. Tenslotte gaat het magnifieke uitzicht dat de buitendijkse bewoners overal vanuit hun huizen en vanuit hun diepe en soms laaggelegen tuinen hebben, totaal verloren! De meerwaarde en de hoge marktwaarde van deze buitendijkse woningen zit voor een groot deel in de plek en het vrije uitzicht op de uiterwaard, de rivier en het scheepvaartverkeer.

De vorm die de ringdijk nu op de tekening heeft gekregen, een strakke hoge rechthoekige wal om de dorpskern, wordt verdedigd als zou hij zo herkenbaar zijn als nieuwe dijk en vanwege het feit dat de overgang van de bestaande naar de nieuwe dijk meer wordt benadrukt, evenals de karakteristieke bocht van waaruit dit plaatsvindt. Nou, opvallend herkenbaar wordt hij maar al te goed. Maar wat de accentuering van de nieuwe dijk en de bocht betreft wordt m.i. de zogenaamde 'ruimtelijke kwaliteit' met voeten getreden. Een wat royalere omlegging waarbij het vloeiende verloop van de Kilsloot wordt gevolgd, is landschappelijk en visueel veel aimabeler. Bovendien vallen onze buitendijkse burens van Lekdijk 38 en 40, die ook binnen de bebouwde kom liggen, net buiten deze voor hen toch aantrekkelijke oplossing.

Tenslotte wil ik nog opmerken dat het nu ingetekende haakse tracé dwars over de plek gaat die vanouds als 'het oude kerkhof' bekend staat. Nadat in het jaar 1173 de eerste Everdingse kerk op Autena was weggespoeld, kerkten de Everdingers van 1173 tot ca. 1284 in de huiskapel van Hubert van Everdingen bij kasteel Everstein. In de archieven wordt de plaats tegenover herberg De Zwaan steevast aangeduid als 'het oude kerkhof'.

ad 3. Voor wat betreft afbraak en herbouw van de buitendijkse bebouwing voorzie ik vele vragen, problemen en jarenlange overlast voor de bewoners en zeer veel werk en inspanning voor het hoogheemraadschap en de gemeente Vianen. Voor ons als bewoners zijn de gevolgen en het eindresultaat nauwelijks te overzien en/of in te schatten.

Afbraak van de huidige bebouwing, verplaatsing van de rooilijn minimaal 4 meter naar buiten en nieuwbouw op Deltahoogte of hoger, doet geen recht aan het uitgangspunt van handhaving van het besloten karakter van de typische dubbelzijdige dorpsbebouwing. Ten opzichte van de oude binnendijkse woningen, zullen de hoge verderafgelegen nieuwe rijtjeshuizen nota bene! (zoals nu ingetekend), een bizar beeld opleveren.

Mocht uiteindelijk toch voor deze optie worden gekozen, dan is snel en zorgvuldig handelen gewenst. Deze oplossing is met name voor de bewoners en voor de gemeente zeer ingrijpend. Daarom enkele gedachten en opmerkingen hierover:

- Nodig zijn
- een zorgvuldige planning
 - deskundige informatie m.b.t. de rol van de diverse overheden, het beleid, de financiën, het bouwproces en de tijdelijke huisvesting
 - een deskundige analyse van de huidige situatie
 - een goed stedenbouwkundig ontwerp
 - een programma van eisen

Wat betreft de huidige situatie gaat het om de herbouw van 14 van de 16 buitendijkse panden (waarom dan eigenlijk niet alle 16, dat levert tenminste een duidelijk beeld op).

Recent archiefonderzoek heeft uitgewezen dat het dichte dubbelzijdige bebouwingspatroon ouder is dan gedacht, namelijk minstens 387 jaar. Op de woning van ondergetekende bijvoorbeeld rustte al in 1610 een hypotheek (zie bijlagen). Everdingen is dus vanouds een typisch dijkdorpje, waarbij de dijk de historische kern vormt en slechts twee andere straten enige bebouwing kenden, nl. de Poldersteeg (Graaf Huibertlaan) en de Kerkstraat. Het gaat om een authentiek zeventiende-eeuws dijkdorpje met echte dijkhuizen en de dijk als hoofdstraat.

Het wonen aan de dijk in Everdingen betekent een weids uitzicht op de uiterwaard en de rivier en vanuit zeer verschillende woningen en enkele bedrijven, die in de loop der eeuwen zo gegroeid zijn zoals ze er nu uitzien. Het zijn weliswaar niet allemaal monumentale panden, maar wel typische dijkhuizen, verschillend van ouderdom, kwaliteit, volume en uitstraling. De cultuurhistorische waarde en de visuele kwaliteiten van de inmiddels schaars geworden

dubbelzijdige dijkbebouwing valt niet te ontkennen.

Bij een nieuw ontwerp van de buitendijkse dorpskern is een zorgvuldige planvorming vereist, waarbij de stedenbouwkundige componenten van het geheel en de individuele architectonische invulling recht moeten doen aan de oorspronkelijke beeldkwaliteit. Die beeldkwaliteit bestaat uit:

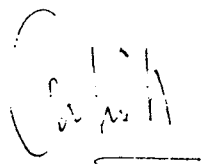
- variatie in hoogteligging en in rooilijn
- verschillen in volumes en bouwtypen
- ritme van aaneengesloten en niet aaneengesloten bebouwing
- zichtrelaties tussen dijk, woningen en uiterwaard en rivier
- variatie van gevels en kappen (steensoort, pleisterwerk, raamverdeling, dakbedekking)
- verschillen in relatie voorgevel en wegdek (hoogte, keermuur, trapjes, hekwerk)
- niveauverschillen binnenshuis
- diversiteit in kavels en perceelgrenzen
- op en afritten en overpad

In het programma van eisen zal rekening moeten worden gehouden met eigentijdse behoeften, kwaliteit, een goede infrastructuur (riolering) en veilig en droog wonen aan de buitenkant van de dijk. Onaanvaardbaar lijkt mij een eenheidsworst van sociale woningbouw of 'boerderettes' uit de catalogus van de aannemer!

Veel wijsheid wens ik diegenen toe, die de uiteindelijke beslissing moeten nemen en grote zorgvuldigheid verwacht ik van de uitvoerders van dit project.

Hoogachtend,

Chr. Will
Lekdijk 24 - 26
4121 KJ Everdingen
tel. 0347-352092

Bijlagen: - informatie Silent Piler Methode
 - plattegrond 17de en 18de-eeuwse bebouwing
 - bewoningsgeschiedenis perceel Lekdijk 24-26

c.c. Projectgroep
 Gemeente Vianen
 HHS Alblasserwaard en Vijfheerenlanden

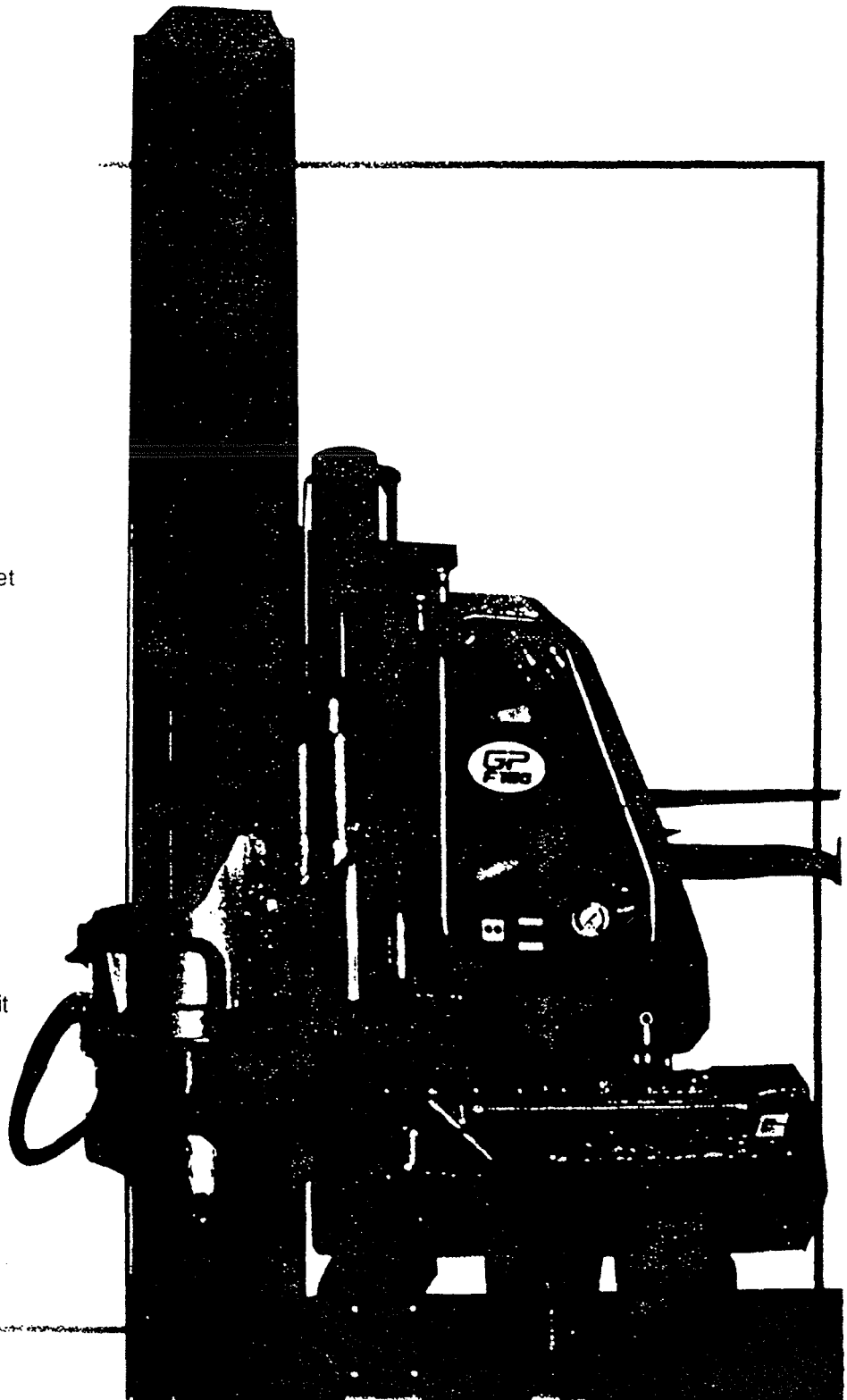
SILENT PILING NEDERLAND bv

De Silent Piler Methode: geen lawaai / geen trillingen

Silent Piling Nederland bv beschikt over de meest moderne uitvoering van de Silent Piler-nl. de GP-F150. Bij deze machine wordt het indruk- resp. uittrekproces geregeld door een chip waardoor de werksnelheid drastisch is verhoogd. De bedrijven achter Silent Piling Nederland bv beschikken over ruime ervaring met het inbrengen en uittrekken van stalen damwand op de traditionele wijze (heien en vibreren). Deze ervaring gevoegd bij een gedegen opleiding van de operators en de ondersteuning van Giken Europe B.V. te Almere vormt de beste garantie dat het trillingsvrij en geluidarm inbrengen resp. uittrekken op deskundige wijze zal plaatsvinden.

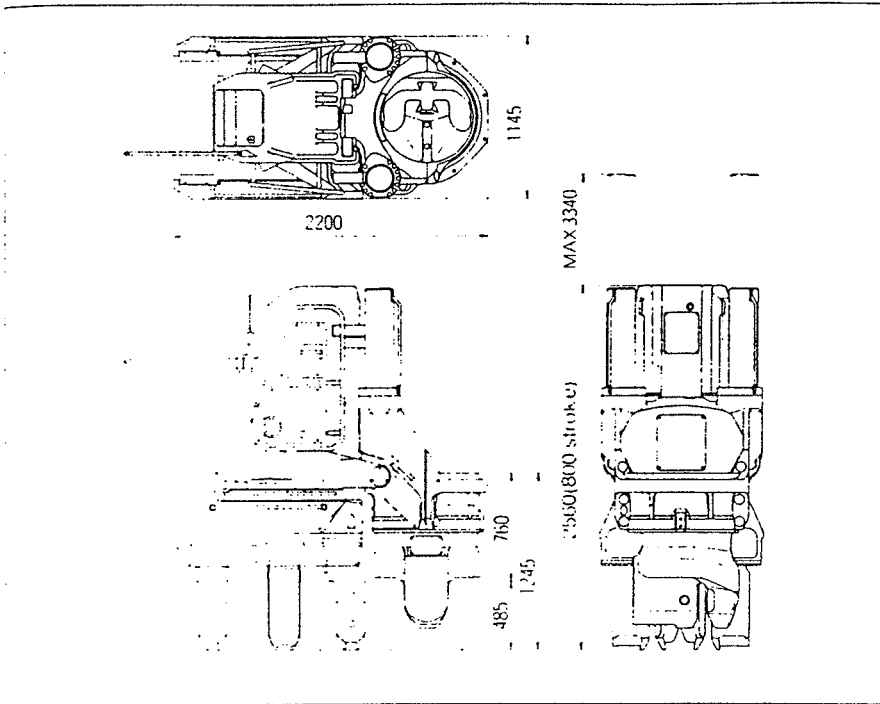
Bijzonderheden indrukunit Giken GP-F150

- 1 Indrukken/uittrekken wordt automatisch geregeld door ingebouwde computer.
- 2 Zeer compacte machine met relatief laag eigen gewicht (ca. 8ton).
- 3 Zeer hoge indruk/uittrek snelheden mogelijk tot 12 m/ minuut.
- 4 Hoge indruk/uittrekkraft 150 resp. 160 ton.
- 5 Zeer geluidarme aandrijfunit (61 dB op 7 meter).

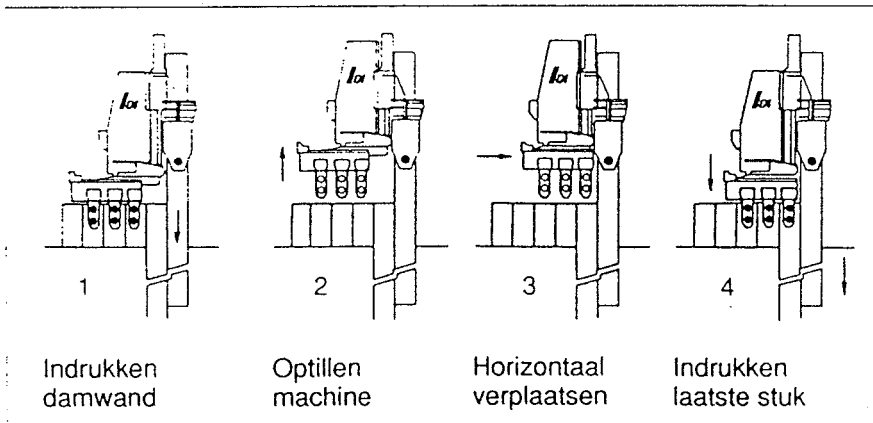

SILENT PILING NEDERLAND bv

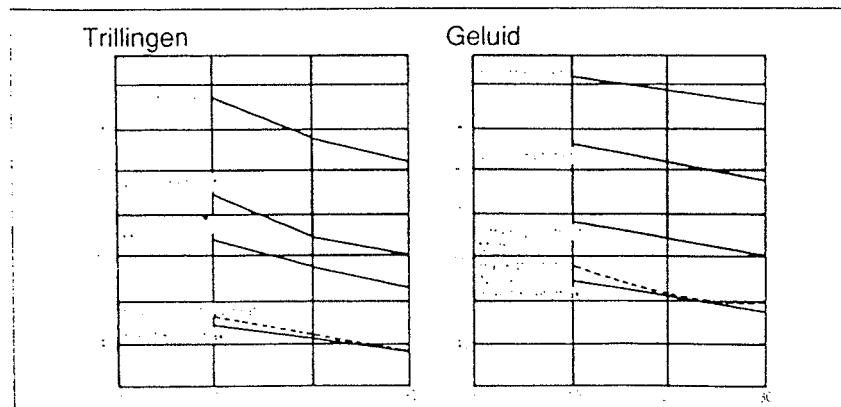
Specificaties van de GP-F150
Geschikt voor 500 mm - profieltype Larssen

Verplaatsen van de machine

Vergelijking met andere methodes van inbrengen/trekken stalen damwand

Voor meer informatie over
Silent Piling Nederland bv:

Van Splunder Funderingstechniek

Fundamenteel sterker

Van Splunder Funderingstechniek bv
Heijplaatstraat 21
3089 JB Rotterdam
Postbus 54548
3008 KA Rotterdam
Havennummer 2600
Telefoon 010-4282288
Telefax 010-4298393

- Activiteiten:
- Funderingstechnieken
- Geleidewerken
- Steigers
- Dukdalven en afmeerpalen
- Ankerpalen en zuigankerpalen
- Peilmeetstations
- Damwand- en stempelconstructies
- Waterbouwkundige staalconstructies
- Zwaar heiwerk
- Schermwanden
- Trillingsvrij indrukken damwand
- Advies en engineering

SILENT PILER

1. Indrukken en uittrekken

werkwijze

De Silent Piler is een funderingsmachine voor het statisch indrukken en uittrekken van stalen damwand. De machine maakt daarbij gebruik van de damplanken die reeds zijn aangebracht. Met behulp van drie hydraulische klemmen klemt de Silent Piler zich vast aan de reeds geplaatste planken en ontleent daaraan de reactiekrachten die voor het indrukken of uittrekken nodig zijn.

De te plaatsen of te trekken damplank wordt vastgehouden in een stalen klem, die langs een geleidestang op en neer kan bewegen. De damplank wordt met behulp van een hydraulische vijzel in de grond gedrukt of eruit getrokken.

Bij de werkzaamheden is altijd een lichte hulpkraan nodig om de stalen damwandplanken op te nemen en in de machine te plaatsen of uit te nemen.

voordelen

De voordelen van de Silent Piler zijn:

- het systeem is trillingsvrij en geluidsarm, zodat in de onmiddellijke nabijheid van bebouwingen, funderingen en taluds gewerkt kan worden zonder risico op beschadigen;
- het systeem vereist weinig ruimte en kan in een smalle werkstrook worden ingezet;
- het systeem kan al worden ingezet onder een werkhoogte van 3,50 m, zodat bovengrondse obstakels kunnen worden gepasseerd (planken oplassen in lengten van 3,50 m).

beperkingen

De specifieke werkwijze van de Silent Piler kent naast de genoemde voordelen ook enkele beperkingen:

- het damwandscherm kan alleen worden opgebouwd uit "enkele planken";
- alleen U-profielen of vergelijkbare planken kunnen met de Silent Piler worden geplaatst;
- minimaal is een damwandtype "Larssen 22" vereist.

2. Drukken in combinatie met voorboren

Om de kans op het aantreffen van obstakels tijdens het plaatsen van het scherm zoveel mogelijk te beperken, kan overwogen worden het trace vantevoren door boren te verkennen.

3. Drukken in combinatie met hogedrukspuiten

In het geval (te) hoge indrukkraft is het mogelijk de inzet van de Silent Piler te combineren met hogedrukspuiten. Het systeem van hogedrukspuiten is met succes toegepast bij het inbrengen van damwanden voor een parkeergarage in Scheveningen.

Aan de planken worden spuitlansen bevestigd waardoor water onder hoge druk (circa 150 atmosfeer) gespoten wordt. Door de zeer hoge druk is het waterverbruik gering, zodat geen uitspoeling optreedt.

De weerstand wordt hiermee gereduceerd tot ongeveer 50 % van de oorspronkelijke waarde. Deze methode is zeer effectief gebleken en een grote mate van zekerheid te bezitten.

4. Controle op uit het slot lopen

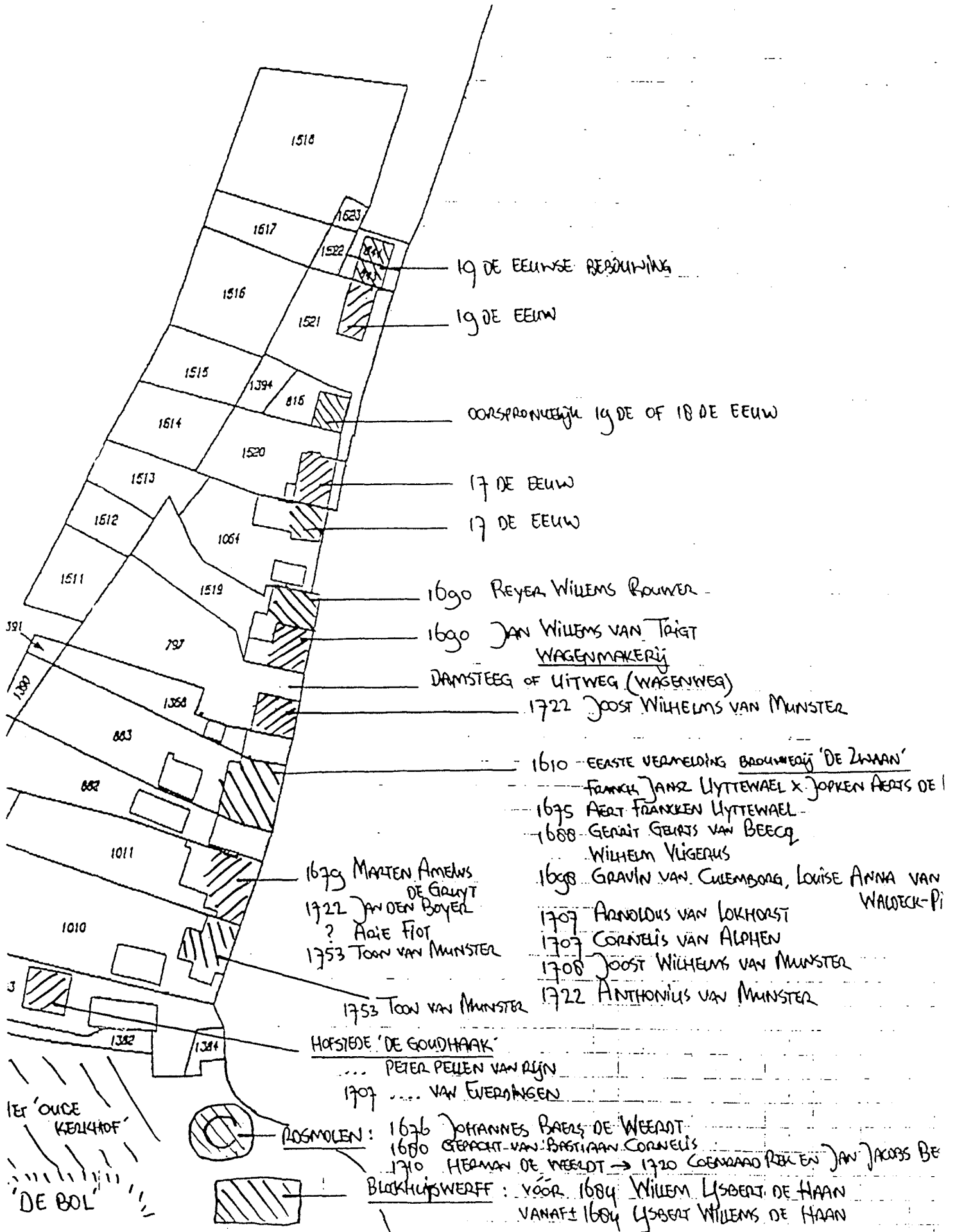
Om te kunnen nagaan of de damwandsloten na het inbrengen nog in elkaar grijpen is het systeem van de naderingsschakelaar ontwikkeld.

Deze schakelaar wordt in het slot gemonteerd aan de onderzijde van de te plaatsen plank. Tijdens het inbrengen meet de schakelaar het magnetische veld in het slot van de reeds geplaatste damwandplank. Als de plank uit het slot loopt, vermindert de invloed van het magnetische veld. De verandering van het magnetische veld wordt via een kabel, die aan de schakelaar is bevestigd, doorgegeven aan een registratie-unit, die dit signaal vertaalt in "rood licht".

Het voordeel van dit systeem is dat het continu over de gehele planklengte registreert, zodat de heibaas/uitvoerder kan ingrijpen op het moment dat de plank uit het slot loopt.

BEKNOPT HISTORISCH OVERZICHT BOUWGESCHIEDENIS

LEEDJIK EEVERINGEN BUITENDIJKS

19 DE EEUWSE BEBOUWING

19 DE EEUW

OORSPRONKELIJK 19 DE OF 18 DE EEUW

17 DE EEUW

17 DE EEUW

1690 REYER WILLEMS ROUWER

1690 JAN WILLEMS VAN TRIGT
WAGENMAKERIJ

DAMSTEEG OF UITWEG (WAGENWEG)

1722 JOOST WILLEMS VAN MUNSTER

1610 EERSTE VERMELDING BOUWWERK 'DE ZWAAN'

FRANCK JANSE UYTTEWAEL X JOCKEN AERTS DE I

1675 AERT FRANKEN UYTTEWAEL

1688 GERAIT GERAIT VAN BEECK

WILHELM VLIGERUS

1698 GRAVIN VAN CULEMBORG, LOUISE ANNA VAN WALDECK-PI

1707 ARNOLDUS VAN LOKHORST

1707 CORNELIS VAN ALPHEN

1708 JOOST WILLEMS VAN MUNSTER

1722 ANTHONIUS VAN MUNSTER

1753 TOON VAN MUNSTER

HOFSTEDJE 'DE GOUDHAAR'

PETER PELLEN VAN RIJN

1707 VAN EEVERINGEN

ROSMOLEN: 1676 JOHANNES BAELS DE WEEAST
1680 GERAIT VAN BASTIAAN CORNELIS
1710 HERMAN DE WEEAST -> 1720 COENRAAD RIKEN EN JAN JACOBS BE

BLAKHUISWERFF: VOOR 1684 WILLEM LISBERT DE HAAN
VANAF 1684 LISBERT WILLEMS DE HAAN

DE 'OUDE KEELKHOFF'
DE BOL

Brouwerij De Zwaan stond buitendijks, midden op het dorp. In 1610 komt het pand voor het eerst in de archieven voor, in dat jaar werd er een 'plecht' (hypotheek) op gevestigd. In later jaren dreef Franck Jansz Uyttewael, kerkmeester van de gereformeerde (hervormde) kerk, de brouwerij samen met zijn vrouw Jopken Aerts de Keyser. Franck stierf omtrent 1675. Zijn zoon Aart Francken Uyttewael zette de nering voort. Toen in 1688 ook Jopken de Keyser was overleden, was haar zoon Aart waarschijnlijk niet bij machte de hypotheekrente te voldoen. Mr. Johan de Lange, 'Der regten Doctor en secretaris deser Dorpen' (Everdingen en Zijderveld), verkocht in het zelfde jaar als curator over de boedel van Jopken de Keyser, de brouwerij aan Gerrit Geurts van Beecq.

Enkele jaren later verkocht Gerrit Geurts de brouwerij aan Wilhelm Vliogerus 'scholtus* en ontfangen deser dorpen', die het belendende huis buitendijks al in bezit had. Wilhelm moet kort daarna zijn overleden en waarschijnlijk erfde zijn broer (?) Simon Vliogerus de brouwerij. Nadat deze Simon in 1698 was overleden, moest diens weduwe op 17 maart van dat jaar de brouwerij overgeven aan de toenmalige gravin van Culemborg, Louise Anna van Waldeck-Piermont, waarschijnlijk vanwege niet afbetaalde hypotheeklasten.

In 1707 was de brouwerij in bezit van Arnoldus van Lokhorst, woonachtig te Amsterdam. Die liet hem door Jacob Tepel, de toenmalige schout van Everdingen, in datzelfde jaar verkopen. Eigenaar werd Cornelis van Alphen, die de brouwerij na korte tijd weer doorverkocht. Op 18 december 1708 koopt Joost van Munster van Cornelis van Alphen de brouwerij 'alwaer de Swaen uithangt', bestaande uit 'een huysinge erve met brouwerije brouketel koelvaten, vaetwerk en alles wat daerin aert en nagelvast is -', voor de som van 1300 gulden. In 1711 rust er nog een 'plecht' op van 700 guldens ten bate van Cornelis van Alphen; in 1722 was de hypotheek geheel afgelost. Joost Wilhelms van Munster was in het begin van de 18de eeuw uit Hertzfeld in Munsterland naar Culemborg getrokken. Daar ging hij in 1708 in ondertrouw met Mary Vernooij uit Utrecht om nog in datzelfde jaar in Wijk bij Duurstede in het huwelijk te treden. Na hun huwelijk vestigden zij zich in de aangekochte brouwerij te Everdingen. Het ging Joost goed in de brouwerij. Op 14 januari 1716 kocht hij van Hendrick van Blommendaal, stiefzoon van Cornelis van Alphen, het huis naast de brouwerij voor 215 gulden. Dit huis, waarschijnlijk tegenwoordig Lekdijk 20, lag tussen de uitweg of 'damweg' en de brouwerij. Later kocht Joost in hetzelfde rijtje nog een huis. Op het geheel vestigde hij op 7 mei 171(?) een hypotheek van 800 gulden ten behoeve van de heer Johannes van Wesel, die in Culemborg woonde. Hij was in 1718 tevens huurder van 'een halve weerd met bepotinge en beplantinge daeropstaande'. Brouwer Joost stierf tussen mei en december 1722, waarschijnlijk vrij jong. Maar ook na zijn dood kocht hij nog land lijkt het!?

Merkwaardigerwijs verkocht de Heer Gerard van Recum op 19 april 1724 aan Joost Wilhelm van Munster 'Brouwer wonende onder Everdingen' een morgen boomgaard 'gelegen voor aen de Poldersteegh (nu Graaf Huibertlaan) int vrijland onder Everdingen' voor 1300 gulden, een nogal fors bedrag. We mogen veilig aannemen dat het hier de Erven Joost van Munster betrof of de registratie van een eerdere aankoop.

Zoon Toon (Anthonius), in 1730 te Culemborg getrouwd met Catharina van Werckhoven, zette op jonge leeftijd de brouwerij van zijn vader voort. Zijn vrouw was afkomstig uit een rijke Culemborgse familie van graanhandelaren.

Enkele posten op de gemeenterekeningen geven iets prijs over het functioneren van de plaatselijke rechtspraak. In 1732 ontvangt 'Anthonie van Munster brouwer tot Everdingen voor leverancie van Bier als hij aan de ingezetene(n) gedaen heeft' toen Claes Huybertse uit Culemborg geeseld werd de som van 12 gulden. En in 1740 ontvangt hij 24 gulden voor geleverd bier aan de aanwezigen bij de executie van Cornelis Prijs en Meerten Verhoeven.

In 1744 heeft hij volgens het belastingcohier van de haardstedengelden drie huizen op zijn naam staan. Op 31 juli 1753 kocht hij van Arie Fiot uit Ouderkerk op den IJssel een huis op het rijtje van de brouwerij; beide belendende percelen had Toon al in eigendom. Genoemde Arie was waarschijnlijk de zoon van - Fiot, schepen te Everdingen.

In 1760 was Anthony aannemer van kribwerken in Hagestein, in compagnie met Jacobus van der Worp. Na 1773 wordt Toon van Munster niet meer genoemd; mogelijk maakte de watersnoodramp van 1740/41 al een einde aan het functioneren van de brouwerij 'De Zwaan' te Everdingen. Joost van Munster, zoon van Toon van Munster en Catharina van Werckhoven wordt in de archieven nooit als brouwer genoemd. Waarschijnlijk liet Joost wel in de laatste helft van de 18de eeuw op de hoek van de Lekdijk/Poldersteeg een herberg bouwen, die ter nagedachtenis aan de oude brouwerij 'De Zwaan' werd genoemd. Sindsdien werd De Zwaan waarschijnlijk verhuurd aan Herman de Koning. Zelf huisde Joost van Munster als hereboer op de hofstede 'Onderstein'.

* Scholtus, voorname boer met veel invloed, die tevens vaak het schoutrecht uitoefende

Wordt vervolgd_

Ingekomen dd.	Reg. nr.
28 JAN. 1997	DWM 132834
Klass.nr.	Zaak nr.
	130248
Afd. Bur.	Stapnr.
ABC CDM	01
Everdingen, 26 januari 1997	
Projectnr.	1e stapstuknr.
De Bilt, oktober 1996	130250

Aan: het College van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland
Postbus 90602
2509 LP 's-Gravenhage

onderwerp: startnotitie Dijkversterking Hagestein-Everdingen (Waddingeveen, De Bilt, oktober 1996)

Geachte College,

Graag maken wij gebruik van de mogelijkheid die u verschaft tot het geven van een reactie op de (concept)startnotitie betreffende dijkversterking Hagestein-Everdingen. Wij zijn bewoners van een in deelsectie V (buitendijks) gelegen woning.

In deze brief willen wij een aantal kanttekeningen plaatsen bij de voorgenomen dijkversterking.

kruinhoogte

In deelsectie V dient de kruin verhoogd te worden met 55 à 60 cm¹. Dit accentueert de volgende problemen:

- de inpasbaarheid van een uitgekende oplossing (op- en afritten, bereikbaarheid woningen, leefbaarheid/ wooncomfort);
- draagvlak bij bewoners voor een uitgekende oplossing. Nu reeds ligt een aantal woningen erg laag ten opzichte van de dijk. Er lijkt weinig draagvlak te bestaan voor een optie waarbij dit verschil met meer dan een halve meter wordt vergroot. Tijdens een bijeenkomst waarvoor alle bewoners van deelsectie V uitgenodigd waren, bleek dat een verhoging met ca. 20 cm. voor de meesten overkomelijk zou zijn.

In Bijlage 1 wordt ingegaan op de berekeningswijze van de gewenste dijktafelhoogte. Een factor die daarbij een rol speelt is het risico van golfoverslag. Nu is ter plaatse van deelsectie V sprake van tweezijdige bebouwing. Door de aanwezigheid van buitendijkse bebouwing lijkt het risico op golfoverslag af te nemen. In de berekeningsmethodiek blijkt evenwel geen rekening te worden gehouden met event. bebouwing (informatie van Hoogheemraadschap). Een medewerker van de Grontmij heeft mij te kennen gegeven dat, wanneer in de berekeningen rekening gehouden zou worden met de aanwezigheid van bebouwing, naar zijn verwachting de verhoging wellicht slechts 20 cm. zou hoeven te bedragen.

Het Hoogheemraadschap, de projectgroep en de CCD beschouwen de vanwege de Provincie opgegeven dijktafelhoogte als een gegeven. Wij willen u als bevoegd gezag vragen kritisch te bezien in hoeverre het mogelijk is in de berekeningsmethodiek bebouwing als medebepalende factor op te nemen.

karakter handhaven

De afgelopen jaren is op een groot aantal plaatsen de buitendijkse bebouwing afgebroken. Met name op plaatsen waar sprake was van binnen- en buitendijkse bebouwing heeft kaalslag plaatsgevonden. Inmiddels is het inzicht gegroeid dat de bebouwing onlosmakelijk onderdeel vormt van het dijklandschap. De (buitendijkse) bebouwing in Everdingen wordt in de startnotitie terecht een ensemble van grote betekenis genoemd². Ook wordt gesteld dat de bebouwing in Everdingen de dijk een eigen, besloten, karakter geeft³. In de visie wordt daarom terecht gesteld dat, vanuit zowel landschappelijk als cultuurhistorisch oogpunt, de tweezijdige bebouwing in Everdingen behouden dient te worden⁴.

De technische staat waarin een aantal buitendijkse huizen verkeert, komt voor verbetering in aanmerking. Het feit dat gemeente en provincie hiervoor een 'stads'verbeteringsplan hebben opgesteld, en financiële middelen hebben gereserveerd⁵, schept wellicht ruimte om creatief te bezien op welke wijze dijkversterking en dorpsvernieuwing hand in hand kunnen gaan⁶.

In par. 4.4 wordt, in de deelvisie op sectie V, gesteld dat: "bij sloop van de bebouwing kan worden overwogen om woningen aan de dijk te herbouwen"⁷. Wij willen ervoor pleiten deze passage aan te scherpen. Leidraad daarbij zou kunnen zijn de passage die het Gelders rivierdijkenplan uit 1994 bevat:

"Bebouwing op en aan de dijk is vaak zeer karakteristiek en kan een belangrijke cultuurhistorische waarde hebben. Uitgangspunt is nu dan ook het omzichtig omgaan met bebouwing. Daar waar sloop onvermijdelijk is, moet een strategie voor herbouw aangegeven worden."

Overigens bevat het onderzoeksverslag "Aan de dijk gezet"⁸ behartigenswaardige suggesties ten aanzien van streefbeelden waarmee bij het ontwerp van dijkwoningen rekening zou moeten worden gehouden.

volgorde en aanscherping varianten

In par. 5.5 wordt aangegeven welke varianten kansrijk worden geacht. Wij stellen voor de volgorde van de alternatieven te wijzigen:

Indien een uitgekende oplossing niet voldoet (rekening houdend met hetgeen gesteld is in onder 'kruinhoogte'):

1. een vierkante verzwaring naar buiten waardoor de buitendijkse bebouwing geamoveerd moet worden, gevolgd door de mogelijkheid tot herbouw van dijkwoningen

Hierbij zou rekening gehouden moeten worden met de overwegingen genoemd in "Aan de dijk gezet". Er kan dan een prikkelende combinatie ontstaan van oude en nieuwe bebouwing. Speciaal aandachtspunt vormt de financiële haalbaarheid van herbouw voor de huidige bewoners. Overweging verdient om event. kostbare constructies (bijv. funderingen) voor rekening van het project te laten komen.

2. een buitendijkse verlegging ... worden gevonden. De oorspronkelijke dijk wordt verlaagd tot het niveau van het jaar 1825⁹. Uitgesloten wordt dat verkeer wordt toegelaten tot zowel de buiten- als binnendijk.

Toelichting: door een verlaging van de oorspronkelijke dijk (die haar functie van waterkering heeft verloren) wordt voorkomen dat de buitendijkse bebouwing letterlijk ingesloten wordt door een binnen- en buitendijk.

oneigenlijke argumenten

De bewoners hebben m.b.t. de dijkversterking elk hun eigen overwegingen en voorkeuren. Terecht wordt bij de keuze van oplossingen hiermee rekening gehouden. Duidelijk moge echter zijn dat niet alle overwegingen evenzeer met de doelstelling 'dijkversterking' samenhangen. Twee voorbeelden willen wij noemen:

- sommigen zijn voor een buitendijkse verlegging, in de hoop/ verwachting dat hierover alle verkeer geleid gaat worden, zodat de oorspronkelijk dijk een vrijplaats wordt voor kinderen;
- bewoners van de buitendijkse bebouwing lopen in principe geen gevaar bij hoge waterstanden. Dat sommigen, naar aanleiding van twee jaren met wateroverlast, de keuze voor een buitendijks gelegen huis betreuren is begrijpelijk, maar in zich geen rechtvaardiging voor het bepleiten van een ringdijk.

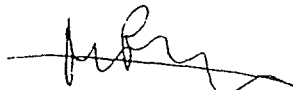
Tot zover onze reactie. Wij wensen u veel wijsheid.

Met vriendelijke groet,

M.G. Jansen

M.W. Rinzema

M.G. Jansen/ M.W. Rinzema
Lekdijk 20
4121 KJ EVERDINGEN

¹ Startnotitie; Appendix technische aspecten en varianten; tabel 1.1; pag. 6

² Startnotitie; fig. 4.3; p. 34

³ Startnotitie; par. 3.4; p. 20

⁴ Startnotitie; par. 4.2; p. 31 en par. 4.3; p. 33

⁵ Startnotitie; par. 4; p. 27

⁶ Startnotitie; par. 4.3; p. 35

⁷ Startnotitie; par. 4.4; p. 41

⁸ "Aan de dijk gezet"; Beek en Kooiman, Uitgeverij 010, Rotterdam, 1996

⁹ 1825 is een voorbeeld; nader te bepalen aan de hand van de ligging van de binnen- en buitendijkse bebouwing

Aan het college van Gedeputeerde Staten
van Zuid-Holland,
Postbus 90602,
2509 LP 's-Gravenhage.

betr.: startnotitie Dijkverzwaring Hagestein/Fort Everdingen
(deelsectie V)

Everdingen, 24 januari 1997.

Geacht college,

Na het bestuderen van de startnotitie zijn er een aantal punten die ik graag onder uw aandacht wil brengen.

Op pagina 41, 3e alinea, spreekt u, met betrekking tot binnendijkse verzwaring, van enkele woningen met "karakteristieke uitstraling" ter hoogte van het voormalig kasteel Everdingen. Gezien het feit dat wij in een van deze twee bovengenoemde woningen, t.w. Lekdijk 38, wonen, vloeien hier vooral twee voor ons onaanvaardbare consequenties uit voort.

1. Ons huis zakt door de dijkverhoging nog dieper weg in het dijktalud waardoor van "karakteristieke uitstraling" dan geen sprake meer is.
2. Door verlegging naar binnen van de dijkas wordt de bestaande S-bocht nog meer geaccentueerd met als gevolg een nog gevaarlijker verkeerssituatie dan voorheen.

In volgorde van belangrijkheid heb ik dan ook de volgende op ons betrekking hebbende suggesties.

- 1e een ringdijk achter langs ons huis
- 2e herbouw op niveau ter plaatse.

Ik verzoek u dan ook met klem met het bovenstaande rekening te houden bij de verdere besluitvorming.

Hoogachtend,

Prov. Bestuur van Zuid-Holland K. van Buitenen
Dienst Water en Milieu

Ingekomen dd.	Req. nr.
28 JAN. 1997	DWM 132830
Klass.nr.	Zaak nr.
	130248
Afd. Bur.	Stapnr.
202/1017	01
Projectnr.	1e stapstuknr.
	130250

K. van Buitenen
Lekdijk 38
4121 KJ Everdingen

Aan het college van Gedeputeerde Staten
van Zuid-Holland
Postbus 90602
2509 LP
's-Gravenhage

Betreft: reactie op Startnotitie Dijkversterking Hagestein - Everdingen

Van: drs. J.C. van Gilst.
Lekdijk 40
4121 KJ Everdingen

Prov. Bestuur van Zuid-Holland Dienst Water en Milieu	
Ingekomen dd. 28 JAN. 1997	Reg. nr. DWM 132831
Class.nr.	Zaak nr. 130248
Afd. Bur. Wp/cult	Stapnr. 01
Projectnr.	1e stapstuknr. 130250

Everdingen, 24 januari 1997

Zeer geacht college.

Met veel interesse heb ik de Startnotitie Dijkversterking Everdingen- Hagestein gelezen. Uit deze notitie blijkt dat naast de primaire doelstelling, de veiligheid, ook natuur en cultuur belangrijke factoren zijn die mede de aard van de dijkversterking zullen bepalen. Uw visie op de dijkversterking, genoemd in hoofdstuk 4 spreekt me dan ook bijzonder aan. Juist om die reden reageer ik schriftelijk op de startnotitie omdat de voorgestaane visie m.i. niet consequent wordt uitgewerkt.

Als bewoner van 'een karakteristiek dijkhuis' wil ik dan ook graag enkele kanttekeningen plaatsen bij deze notitie en wel bij hoofdstuk 4.

1. In hoofdstuk 4. Visie lees ik op pag. 41 onder deelsectie V. 'Ter hoogte van het voormalig kasteel staan enkele woningen buitendijks op het talud van de dijk. Deze bebouwing moet gezien de karakterstieke uitstraling worden gehandhaafd. Omdat binnendijks geen bebouwing aanwezig is ligt binnendijkse verbetering voor de hand'.

Opmerking. Voor de juiste orde. Het gaat hier om twee woningen; Lekdijk 38 en 40. Als bewoner van Lekdijk 40 begrijp ik dat u vindt dat deze woning een karakterstieke uitstraling heeft. Dat ben ik volkomen met u eens. Vervolgens wilt u om onze woning te sparen kiezen voor een binnendijkse verzwaring van de dijk. Dit lijkt heel logisch, maar gaat m.i. voorbij aan de gevolgen van een binnendijkse verzwaring voor mijn pand. Realiseert u zich dat door voor deze maatregel te kiezen de karakterstieke uitstraling praktisch geheel verloren gaat?

Toelichting.

Omstreeks 1930 is de Lekdijk bij onze woning verhoogd met zo'n 60 centimeter. Dit betekent dat onze woning reeltief laag ligt ten opzichte van het wegdek. Een binnendijkse verbetering betekent voor dit dijkgedeelte weer een verhoging van het dijklichaam met 60 cm. Dit betekent dat er ook buitendijks aanvulling dient te komen op het talud. Dit betekent dat de woning komt te liggen in een nis van klei en nog eens 60 centimer onder het bestaande wegdijk (totaal 1.20m) Het is reeds bekend dat door verdere stijging van de zeespiegel er medio 2030 of eerder weer een verhoging van de dijk dient plaats te vinden. Het wegdijk komt dan maar liefst 1.80 hoger te ligen!
Verder wijs ik u nog in op de gevolgen voor de toegankelijkheid van de woning en de druk van het kleilichaam op de muren.

Kortom: er ontstaat een situatie waardoor onze woning ruimtelijk gezien in een bijzonder ongewenste verhouding tot het dijklichaam komt te liggen.

U begrijpt dat dit het predicaat 'woning met karakterstieke uitstraling' geweld aandoet.

Ik zou er bijzonder veel waarde aan hechten om te kiezen voor een variant die ook in de toekomst uitzicht biedt op het instand houden onze karakteristieke dijkwoning.

Mijn conclusie is dan ook dat een binnendijkse verzwaring alleen kan plaats vinden in samenhang met amovering en geheel nieuw en hoger bouwen van onze woning. Of, door te kiezen voor een andere variant.

U begrijpt dat ik als bewoner me met alle wettelijke middelen zal verzetten tegen de variant die 'het karakter en de uitstraling van mijn woning' wegneemt.

Ik verzoek u mijn argumenten mee te nemen bij de verdere procedure. Veel succes met het zoeken naar een variant die maximaal aansluit bij uw visie.

Hoogachtend:

drs. J.C. van Gilst

afschrift van deze brief naar: Gemeente Vianen Mevr. Verheugen
Hoogheemraadschap Alblasserwaard/Vijfheerenlanden
Juridisch adviseur Groene Landen, Zwolle

Onderwerp: dijkverzwaring Sectie 4. Everdingen

11 8 APR 1997 136420

Bewoners: panden Lekdijk 38 en Lekdijk 40 te Everdingen

130248

Afd.	Bar.	Sectie
WDC/CDM		1
Projectnr.	te staatsnr.	
	130250	

Everdingen, 2 april 1997

Zeer geacht college.

Op 19 maart j.l. zijn we als bewoners, tijdens de informatie avond voor Sectie 4, van de Lekdijk te Everdingen geïnformeerd over drie opties met betrekking tot dijkversterking in Everdingen.

Tot onze grote ontsteltenis hoorden we dat voor onze panden, Lekdijk 38 en 40 bij alle drie de opties, een "oplossing" is gevonden door te kiezen voor binnendijkse versterking. Uw "oplossing" is voor ons als bewoners van Lekdijk 38 en 40 een regelrechte ramp. Waarom heeft uw "oplossing" zulke negatieve gevolgen voor onze woonsituatie?

- Deze oplossing houdt op geen enkele manier rekening met onze brieven van 24 januari 1997. (Zie bijlage 1. en 2.) De kern van dit bezwaar is dat deze huizen als cultuurelement worden verdrongen door het massieve dijklichaam.
- De keuze tast daarnaast de bewoonbaarheid van onze woningen ernstig aan. Bij hoge waterstanden zijn de woningen onbeschermd tegen het rivierwater. Deze situatie leidt ertoe dat de huizen om bouwtechnische en gezondheidsredenen steeds meer onbewoonbaar worden.
- Binnendijkse verzwaring vraagt gezien de toename van de druk van de dijk op onze oude, relatief zwakke funderingen, ingrijpende aanpassingen om de druk op te vangen. Beide dijkhuizen dateren uit 1825 met fundaties uit steen en leem. Gezien het kleine ruimtebeslag zijn ingrijpende maatregelen nodig om dit probleem op te lossen.

De door u voorgestelde drie opties onder de loupe nemend komen we als bewoners tot de volgende conclusies:

Optie 1. In het dorp de buitendijkse bebouwing onteigenen, extra breed verzwaren en daarna op niveau herbouwen.

Bij deze optie ontstaat de situatie dat buitendijks alle woningen worden afgebroken en herbouwd en twee woningen in de oude staat blijven. Dit lijkt ons architectonisch een weinig consistente oplossing. Bij buitendijkse verzwaring is het logisch om te kiezen voor een integrale benadering.

Graag worden wij op 11 en 12 april a.s. ook betrokken bij de persoonlijke taxatiebezoeken die met de andere bewoners van de Lekdijk zijn gepland.

Optie 2. Een damwand in de bestaande dijk.

Op de informatie-avond van 19 maart 1997 is gebleken dat deze optie om zeer diverse redenen veel weerstand oproept bij de bewoners aan de buiten en binnen zijde van de dijk.

Voor ons is dit geen oplossing.

Optie 3. Een beschermende dijk achter de buitendijkse bebouwing.

Deze optie lijkt de meest gewenste oplossing.

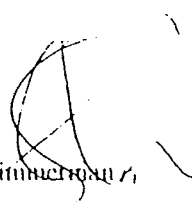
Voor ons als bewoners, van Lekdijk 38 en 40, heeft de optie in deze vorm een aantal nadelen:

- de aansluiting met de bestaande dijk is esthetisch voor veel dijkbewoners niet acceptabel.
- deze constructie creëert een dode hoek die de goede doorstroming van het rivierwater belemmert. Zie tekening.
- onze twee woningen nemen een geïsoleerde positie in ten opzichte van de overige buitendijkse bebouwing.
- voor de beloofde nieuwe infrastructuur (aansluiten van onze woningen op de riolering) is een aparte constructie nodig die het nieuwe dijklichaam onnodig zal belasten.
- onze woningen worden niet beschermd tegen hoge waterstanden hetgeen de bewoonbaarheid van onze woningen ernstig aantast.

Wij kiezen als bewoners voor optie 3 maar dan met een dijk die wordt doorgetrokken om de panden Lekdijk 38 en 40 en ter hoogte van dijkpaal 88 en Lekdijk 51 met de bestaande Lekdijk wordt verbonden. Het is ons bekend dat het Hoogheemraadschap Alblasserwaard/Vijfheerenlanden over ontwerpen en tekeningen van een vergelijkbaar traject beschikt.

Deze optie 3 ondervangt voor ons de nadelen zoals boven verwoord en heeft voor ons meer humane consequenties. Op die manier profiteren ook wij van de zo gewenste bescherming van een op veilige hoogte aangepaste dijk.

Hoogachtend,

S.E. van Buitenen-Zimmerman

K. van Buitenen

D.J. van Gilst-Verstraten

J.C. van Gilst

Deze brief is verzonden naar:

Hoogheemraadschap Alblasserwaard Vijfheerenlanden
Rijkswaterstaat
Gemeente Vianen
Gedeputeerde Staten Zuid Holland

Prov. Bestuur van Zuid-Holland Dienst Water en Rijkswaterstaat		
Ingekomen dd.	Reg. nr.	
28 JAN. 1997	DWM 132835	
Klass.nr.	Zaak. nr.	Aan:
	13024D	College van Gedeputeerde Staten van Zuid Holland Postbus 90602 2509 LP Den Haag
Afd.	Bur.	Stapnr.
abc	CJM	01
Projectnr.	Ic-staatsuknr.	
	130250	

Hagestein, 26 januari 1997

Geacht College,

In de Startnotitie dijkversterking Hagestein-Everdingen worden op blz. 49 een aantal principe-oplossingen voorgesteld voor een knelpunt bij de dijkversterking in deelsectie III, ten hoogte van het zand- en grindop- en overslagbedrijf Lekzicht B.V.. Voorgesteld worden de oplossingen 1, 12 of 13.

Lekzicht B.V. is een bedrijf dat eind 1984 is gestart, zonder te beschikken over een rechtsgeldige hinderwetvergunning. Toen deze in 1986 werd aangevraagd is er vanuit een actiegroep bezwaar aangetekend tegen het verlenen van deze vergunning. Vanaf het begin van dit illegaal gestarte bedrijf (eind 1984) hebben omwonenden van de Lekdijk en de Nijensteinseweg bij de gemeente Hagestein (en later bij de gemeente Vianen) geklaagd over de overlast van dit bedrijf.

De voornaamste overlast bestond en bestaat uit:

- trillingsoverlast, waardoor schade aan de huizen ontstaat;
- stofoverlast en
- lawaai-overlast.

De gemeente Vianen heeft reeds enkele malen een hinderwet- of een milieuvergunning verleend. Alle keren hebben de omwonenden de vergunningverlening voorgelegd aan de Raad van State. In alle gevallen zijn de verleende vergunningen vernietigd.

Op dit moment loopt er nog een procedure (zowel een voorlopige voorziening als een bodemprocedure) bij de Raad van State tegen de laatst verleende milieuvergunning van 23 juli 1996. Volgens omwonenden gaan de voorgeschreven voorschriften niet ver genoeg of vormen de voorschriften op zich een ernstige aantasting van het leefmilieu. Zo moet ten hoogte van het bedrijf in de dijk over een breedte van ongeveer 55 meter een 2 meter hoog geluidsscherm geplaatst worden. Over een eerder voorgeschreven scherm van slechts 1 meter hoog stelde de welstandcommissie dat dit scherm "een ernstige aantasting vormt van het landschappelijk karakter van de Lekdijk". De plaatsing van dit 2 meter hoge scherm is in de startnotitie niet verwerkt.

Namens de actiegroep, de omwonenden van Lekdijk en Nijensteinseweg, verzoek ik u om bij de principe-oplossingen van blz. 49 een andere oplossing te plaatsen, namelijk het verplaatsen van dit bedrijf naar een andere lokatie langs de Lek of elders. Het huidige bedrijf is nu (illegaal) gevestigd op een plaats waar de uiterwaarden het smalst zijn en het bedrijf de meeste overlast voor direkt omwonenden veroorzaakt. Als alternatieve lokatie kan worden gedacht aan het begin van dijksectie I, bij het Viaduct van de A-27. Hier zijn de uiterwaarden veel breder, is er geen bewoning in de nabije omgeving en zijn, door het hoge achtergrondniveau (vanwege het verkeer van de A-27), geen beperkende voorschriften v.w.b. het geluid noodzakelijk.

Voor alle betrokkenen levert deze oplossing een betere situatie op:

- het bedrijf kan beschikken over een rechtgeldige milieuvergunning en kan zonder veel beperkende voorschriften het bedrijf uitvoeren;
- het bedrijf hoeft geen of weinig investeringen (geen scherm meer te plaatsen, geen ander voorzieningen m.b.t. lawaai-overlast) te doen;
- de huidige omwonenden worden eindelijk verlost van het lawaai, stof en trillingsoverlast;
- hoeft de maatschappij geen hoge investeringen te doen in de anders noodzakelijke oplossingen van dit knelpunt in de dijkversterking, waarvan bovendien gesteld kan worden dat deze oplossingen mogelijk ernstige schade toe zullen brengen aan het zeer nabij gelegen monumentale pand;
- wordt de totale procedure van de dijkversterking niet vertraagd door de procedures bij de Raad van State over bijvoorbeeld de milieuvergunning, bouwvergunningsscherm e.d.;
- wordt het landschappelijk karakter niet meer ontsiert door roestige trechters en door een 2 meter hoog scherm;
- ontstaat er een ononderbroken corridor voor fauna en flora en kan dit gebied beter ingepast worden in de omliggende natuurontwikkelingsgebieden.

Gezien deze voordelen voor alle betrokkenen, van bedrijf tot en met het milieu, verzoeken wij u om bij het knelpunt zand- en grindoverslag bij de principe-oplossingen te plaatsen: verplaatsing van het bedrijf.

Namens de actiegroep Lekzicht B.V.

Drs. D. van Barneveld
Lekdijk 62
4124 KD Hagestein